

JAK

Jord Arbejde Kapital

Bladet

Den Europæiske Bankunion

På mødet i Det Europæiske Råd den 13. og 14. december 2012 blev der indgået aftale om en køreplan for fuldførelse af Den Økonomiske og Monetære Union.

Uffe Madsen Side 4

Beretning for året 2012 i Landsforeningen JAK

Jakob Mikkelsen Side 14

Når affald bliver til ressourcer

En mands affald er en anden mands råmateriale. Det er i hvert fald tanken bag begrebet cirkulær økonomi, der vinder indpas blandt flere og flere virksomheder.

Peter Bjerregaard Side 18

JAK *bladet*

JAK medlemsblad for Landsforeningen
Jord · Arbejde · Kapital

Det er Landsforeningen JAKs formål gennem oplysning at rejse en bevægelse for gennemførelse af folkets menneskelige og økonomiske frigørelse – samt arbejde for oprettelse af praktiske funktioner til gennemførelse af dette formål.

Landsforeningens adresse er:

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
www.jak.dk
E-mail: landsforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Ansvarshavende redaktør:

Lis Poulsen

Redaktionsudvalg:

Lis Poulsen. Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk
Poul Busk Sørensen. Tlf./fax 36 70 82 30
E-mail: pbusks@mail.dk
Uffe Madsen. Tlf. 40 36 31 75
E-mail: UffeMadsen@mail.tele.dk
Jakob Mikkelsen. Tlf. 75 27 12 70
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk
Niels Erik Bach Boesen. Tlf. 86 80 07 06
E-mail: neb@bachboesen.dk
Martha Petersen. Tlf. 86 81 16 11
E-mail: mmp@folkesparekassen.dk

Henvendelse til Landsforeningens ledelse:

Formand: Jakob Mikkelsen,
Broengvej 2, 6840 Oksbøl
Tlf. 75 27 12 70 / 20 20 70 50
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk

Næstformand: Morten Schjøtt,
Rødamsvej 30, 5856 Ryslinge
Tlf. 63 67 00 18
E-mail: m.schjoett@mail.dk

Sekretær: Henrik Roholdt Petersen,
Rodesvej 2 st th, 5200 Odense V
Tlf. 50 88 88 85
E-mail: roholdt@gmail.com

Medlemsansvarlig: Finn Madsen,
Højholtvej 33, 5856 Ryslinge
Tlf. 29 60 21 43
E-mail: concentus-finn@live.dk

Layout: Niels Erik Bach Boesen,
Nygade 39 B 8600 Silkeborg,
Tlf. 86 80 07 06
E-mail: neb@bachboesen.dk

I N D H O L D

- 3** En måned med vigtige møder
Jakob Mikkelsen
- 4** Den Europæiske Bankunion
Uffe Madsen
- 8** Skal penge være en vare eller et omsætningsmiddel?
Artikel fra Bogen om JAK 1934
- 10** Rita og Aksel Nørgaard
Uffe Madsen
- 12** Jakob Mikkelsen 60 år
Uffe Madsen
- 14** Beretning for året 2012 Landsforeningen JAK
Jakob Mikkelsen
- 17** Strukturen i JAK
Jakob Mikkelsen
- 18** Når affald bliver til ressourcer
Peter Bjerregaard
- 21** Mennesket, økonomien og JAK
Morten Schjøtt
- 22** Kullerup træf
- 22** Ældrebyrden skal væk
Hans Melgaard
- 22** Indbydelse til årsmøde 2013
- 23** Nyt fra Folkesparekassen
- 27** Fanø i 1.000 år
Søren Vinding

Deadlines
Nr. 3 udkommer primo juli 2013
Deadline 15. maj 2013

Eftertryk velkommen
ved kildeangivelse.
Indholdet i de enkelte artikler
udtrykker ikke nødvendigvis
Landsforeningen JAKs
holdning.
Henvendelse ang. medlemskab,
abonnement, artikler og
annoncer:
JAK bladet
Redaktør
Lis Poulsen, Husumvej 5,
8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk

En måned med vigtige møder!

Af **JAKOB MIKKELSEN**, formand for Landsforeningen JAK

Jeg hører til dem, der kan lide ord! Derfor er det med stor fornøjelse, jeg læser dette blad med det spændende indhold. Ord er så dejligt ærlige, hvis man giver dem tid til at fortælle, hvad de vil: I dette tilfælde "mennesker".

I uddraget af Bogen om JAK omtales mennesker som, ja netop mennesker! Ikke som forbrugere, vælgere, kunder etc. etc. Hvor er det dejligt ikke konstant at blive sat i en relation, der skal få mig til at tænke på en bestemt måde, og tak for at jeg må være et menneske, der både vælger, betaler skat, køber, sælger og har holdninger. Det er den respekt, vi skal møde hinanden med, når vi sammen vil skabe en fremtid, som vi alle kan finde os selv i.

Denne tid er en meget vigtig tid for JAK! I den kommende måned er der vigtige møder, der hver især vil få indflydelse på JAK i fremtiden. Først og fremmest er der selvfølgelig JAKs årsmøde den 20. april, hvor vi først og fremmest arbejder med rammerne for ideologien og udviklingen af denne. Men der er også andre vigtige møder i JAK. Folkesparekassen har årsmøder i afdelingerne og opstillingsmøder med henblik på det kommende valg til repræsentantskabet i oktober, og JAK Andels-

kassen i Slagelse har generalforsamling med valg til repræsentantskabet dér. Det er ikke ligegyldigt, hvem der bliver valgt nogen af stederne. Det er vigtigt, at vi alle steder er yderst opmærksomme på de værdier, vi tilsammen bygger på, og hvem vi sætter til at forvalte dem. Og lad nu være med at tænke, at "det klarer de andre nok", eller "hvad kommer det mig ved?"

På de to pengeinstitutters møder skal der findes folk til at sætte rammerne for JAKs praktiske funktioner med udgangspunkt i vores fælles værdier, og på Landsforeningens årsmøde sætter vi for alvor gang i en modernisering af Landsforeningens struktur, så den kommer til at passe bedre til fremtidens udfordringer i oplysningsarbejdet. Alle disse møder er af største betydning for JAKs fremtidige arbejde og vor berettigelse. Et lille kig ind i dette kan læses i indlægget om struktur! Overlad det ikke til andre, men kom og deltag med din energi.

Det er en meget spændende og afgørende tid, vi lever i, og gennem arbejdet i JAK har du mulighed for at få konkret indflydelse.

Husk: Aktive deltagere er en forudsætning for demokratiet!

Den Europæiske Bankunion

Af UFFE MADSEN

På mødet i Det Europæiske Råd den 13. og 14. december 2012 blev der indgået aftale om en køreplan for fuldførelse af Den Økonomiske og Monetære Union. Planen omfatter de nuværende 17 euro-lande og med indbydelse til, at ikke-euro lande kan tilslutte sig aftalen.

Det konkrete forslag er etablering af en Bankunion, og dette betragtes internt i EU som langt vigtigere at få på plads end at tale om videre opbygning af euro-samarbejdet.

EU fastslår, at bankunionen ikke er det samme som en finansunion. Bankunionen er en fortsættelse af Det Indre Marked, som har en række bestemmelser, der sikrer finansinstitutioners frie bevægelighed på tværs af grænserne, og det er noget, der kan gennemføres inden for de eksisterende traktater. En finansunion er en helt anden ting. Den betyder nemlig en sammenlægning af landenes offentlige finanser i form af en fælles finanspolitik og en gensidig hæftelse for hinandens gæld ved, at der ikke sondres mellem nationale statsobligationer, men kun udstedes Euro-obligationer.

Bankunionen kommer til at bestå af følgende elementer:

1. Fælles tilsynsmyndighed

Første skridt i bankunionen er etablering af et fælles-europæisk banktilsyn, som kommer til at høre under Den Europæiske Centralbank (ECB) i Frankfurt. Hvor tæt tilknytningen til ECB skal være, er endnu uklart, men euro-landene forlanger, at den endelige politiske kontrol med banktilsynet hører under ECB's styrelsesråd bestående af nationalbankdirektørerne fra de 17 euro-lande samt ECB's direktion. Det bliver dermed ECB og Euro-landene, der får det afgørende ord, når der skal gribes ind på det europæiske bankmarked.

Banktilsynet bliver anset som det mest vidtgående EU-projekt siden euroens indførelse og skal sikre finansiel stabilitet i den europæiske finanssektor.

På EU's topmøde blev det udtalt, at man med indførelse af bankunionen samtidig råder bod på en af fejlene ved skabelsen af møntunionen, da man afslog en central kontrol og styring af bank- og finanssektoren. Håbet er, at det kommende EU-banktilsyn kan skabe en langt sundere finanssektor, fordi tilsynet ikke skal tage nationale hensyn og dermed kan skære igennem i de situationer, hvor man af politiske hensyn har beskyttet tvivlsomme og usunde banker.

ECB får det direkte ansvar for tilsynet af banker med balance på over 30 mia. euro. Desuden kommer ECB til at føre tilsyn med banker, der sidder på mere end en femtedel af et medlemslands økonomi. Det betyder, at mellem

150 og 200 banker kommer til at blive kigget over skulderen af det nye fælles banktilsyn.

Kun de tre største danske banker er store nok til at blive omfattet af det fælleseuropæiske banktilsyn, hvis Danmark vælger at gå med. Det er:

1. Danske Bank
2. Jyske Bank
3. Nykredit Bank

Nordea, der i størrelse er landets næststørste pengeinstitut, er svensk og derfor ikke omfattet af det danske finanstillsyn.

De mange mindre banker overalt i Europa går således under radaren hos det europæiske banktilsyn og overlades til de nationale banktilsyn. Derved kan der opstå væsentlige forskelle mellem de små og store bankers arbejdsforhold, såfremt reglerne ikke samordnes. Endvidere gives der mulighed for, at ECB kan gribe ind over for enhver bank og forlange handling via de nationale myndigheder. Store finansinstitutter opererer i dag på tværs af grænserne, og efter EU's opfattelse er det ikke muligt for nationale tilsyn at holde øje med aktiviteterne i mange forskellige lande. Derfor er det nødvendigt at tage de europæiske briller på, når man vil vurdere, om et finansinstitut er sundt eller ej.

Aftalen efterlader stadig autoritet hos de nationale banktilsyn, så de selv kan tage sig af spørgsmål som forbrugerskyttelse og hvidvaskning af penge.

Hvordan selve tilsynet i praksis kommer til at blive skruet sammen er endnu uafklaret. Mere præcist hvorvidt ECB kommer til at sidde med det fulde ansvar for systemet, eller om der skal oprettes et tostrengt system med en mere selvstændig institution for tilsynet. Aftaleteksten lægger vægt på, at tilsynet skal sikres uafhængighed fra blandt andet de pengepolitiske tiltag, som også er ECB's opgave.

Der er ikke faste deadlines for, hvornår tilsynet skal være klar, men det umiddelbare bud i aftalen lyder dog på marts 2014.

2. Fælles kapitalindskud og afviklingsregler for banker

Med henblik på sikring af stabilitet i bankerne etableres der en redningsfond, som skal dække eventuelle redningspakker. Der lægges op til, at fonden baseres på bidrag fra den finansielle sektor selv og skal omfatte passende og effektive bagstopperordninger. Denne bagstopper bør være finanspolitisk neutral på mellemlangt sigte ved at sikre, at man får en eventuel offentlig støtte ind igen ved hjælp af efterfølgende afgifter på finansindustrien.

Beslutninger om redningspakker til bankerne skal ligge hos ECB, hvor Euro-landene har den dominerende indflydelse. Alligevel skal alle lande hæfte på lige fod, og det bliver ikke nødvendigt at spørge de nationale parlamenter, inden der foretages udbetalinger og stilles garantier. Hvis Danmark siger ja til at gå med i Bankunionen, vil landet blive omfattet af de samme forpligtigelser som euro-landene, selv om Danmark fortsat formelt står uden for euro-samarbejdet. Det gælder også de økonomiske byrder, når det handler om at sanere og redde den gældsramte finanssektor i Sydeuropa og Irland. Danmark skal hæfte solidarisk for banker i andre EU-lande, og modsat vil redningsfonden også medvirke til en sikring af danske banker.

Den endelige regning for bankredninger kommer uden tvivl til at ligge hos de europæiske befolkninger. Det vil i

første omgang ske i form af højere gebyrer og rentemarginal til bankerne, som skal skaffe kapital til at opbygge redningsfonden. Såfremt fonden skulle blive tømt i forbindelse med redning af et par europæiske storbanker, vil der blive behov for anvendelse af skattepenge for at stabilisere den finansielle situation, hvilket slet ikke er utænkeligt.

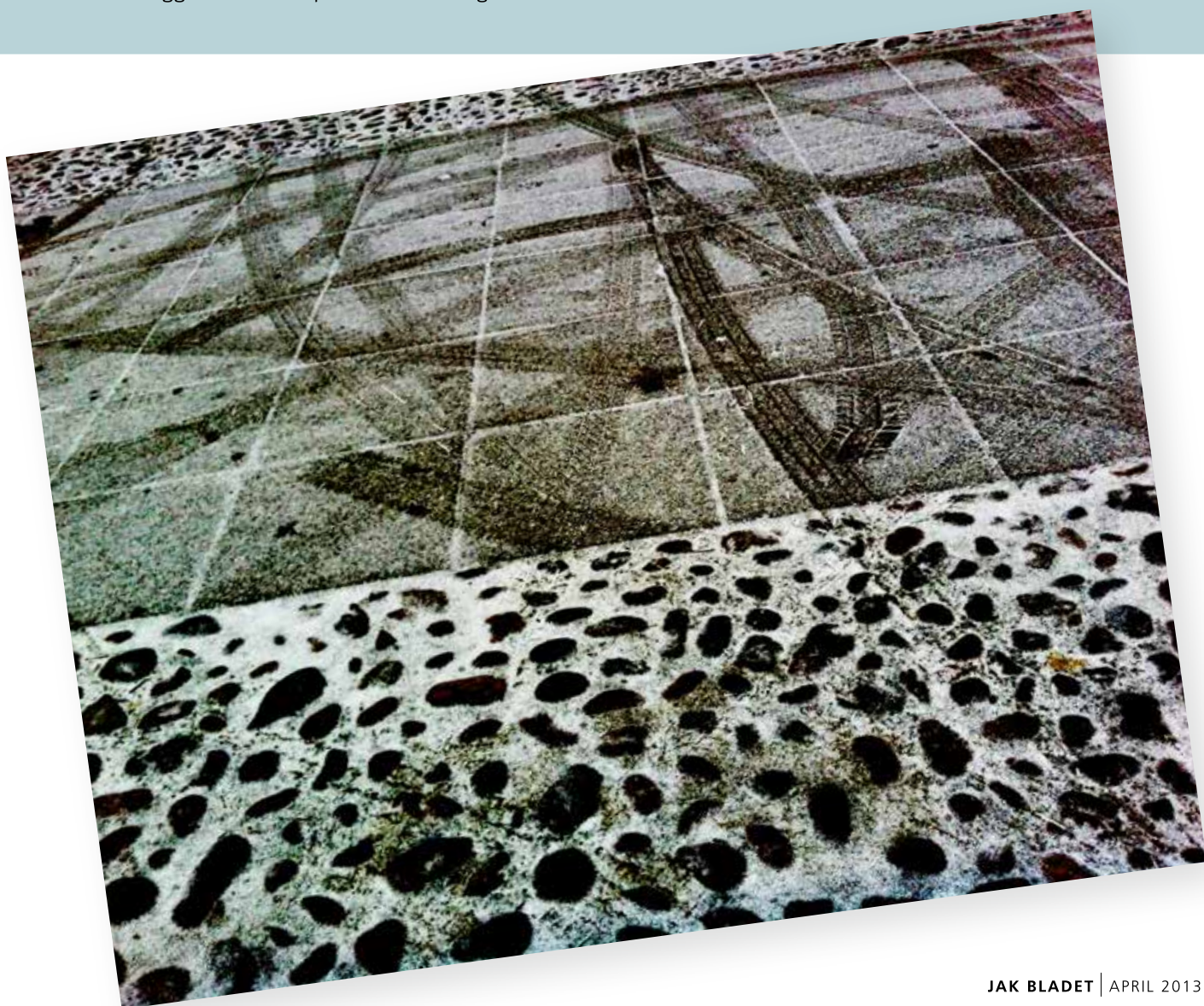
Der skal hurtigst muligt i første halvår af 2013 aftales en operationel ramme for oprettelse af sikringsfonden og rekapitalisering eller afvikling af kriseramte banker.

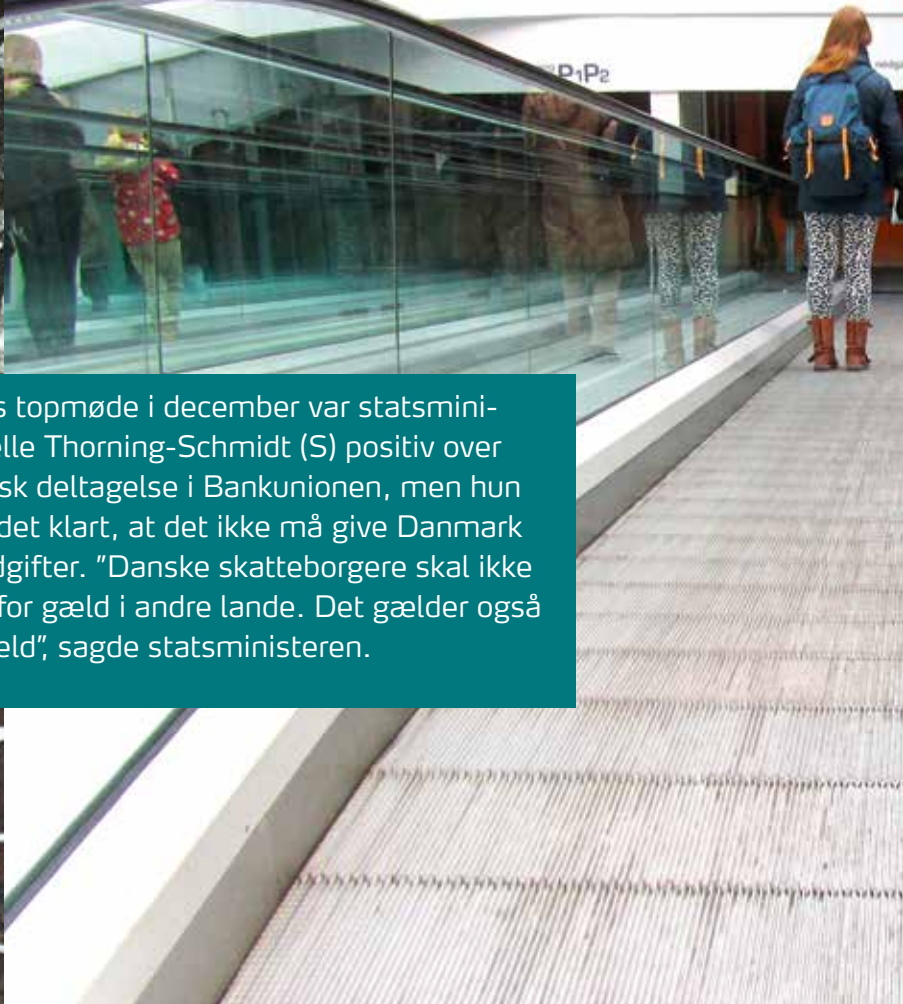
3. Fælles indskydergaranti

Sidste del af Bankunionen er ensartet indskydergaranti i alle deltagende lande, hvor landene hæfter solidarisk for hinandens gæld.

EU-landene har nationale indskydergarantiordninger, der garanterer indskydere dækning af op til 100.000 euro, hvis en bank kommer i vanskeligheder. Ved at sammenlægge de nationale ordninger vil man kunne undgå, at kassen bliver tømt i et land, hvis der pludselig bliver nervøsitet om banksystemet, og en negativ lavine begynder at rulle. Opgaven går ud på at skabe enighed om reglerne for en indskydergaranti, og hvordan regningen skal fordeles ved bankkrak i en ny finanskrise.

>>

På EU's topmøde i december var statsminister Helle Thorning-Schmidt (S) positiv over for dansk deltagelse i Bankunionen, men hun gjorde det klart, at det ikke må give Danmark flere udgifter. "Danske skatteborgere skal ikke betale for gæld i andre lande. Det gælder også bankgæld", sagde statsministeren.

>> Hvordan er holdningen til forslaget?

Danmark

Den danske regering har udmeldt en positiv holdning, men der er endnu ikke truffet en beslutning. Regeringen vil vente og se den samlede pakke, før man tager stilling. Der er intet, som tyder på, at regeringen ønsker en dansk folkeafstemning om spørgsmålet.

På EU's topmøde i december var statsminister Helle Thorning-Schmidt (S) positiv over for dansk deltagelse i Bankunionen, men hun gjorde det klart, at det ikke må give Danmark flere udgifter. "Danske skatteborgere skal ikke betale for gæld i andre lande. Det gælder også bankgæld", sagde statsministeren.

Konsekvensen af dansk tilslutning kan dog blive, at danske banker – og dermed danske skatteborgere – kommer til at betale for ustabile sydeuropæiske banker. Bankunionen kan dermed være med til at gøre det dyrere at være dansk bankkunde. Til gengæld vil en dansk deltagelse i en fælles bankgaranti også betyde en beskyttelse af den danske finanssektor.

De danske bankers brancheorganisation - Finansrådet – har endnu ikke forholdt sig til Bankunionen. De gør dog opmærksom på, at såfremt en tilslutning kommer til at koste danske banker penge, vil regningen i sidste ende blive sendt videre til kunderne i danske banker. "Der er ikke noget overskud i bankerne at tage af, og aktionærerne kan ikke betale for det, så regningen må sendes videre", siger direktør Jørgen Horwitz, Finansrådet.

Ifølge Finansrådet kan det blive dyrere for danske banker at låne penge i udlandet, såfremt Danmark ikke tilslutter sig Bankunionen, fordi det svækker tilliden til danske

banker. Det er professor Jesper Rangvid på CBS dog ikke sikker på. Dels har det danske banktilsyn ry for at være skarpt, og dels får de største banker løbende karakter af internationale kreditvurderingsbureauer. Er karaktererne gode, er der også grund til at forvente lavest mulige finansieringsomkostninger.

Til spørgsmålet om en eventuel folkeafstemning udtaler professor i økonomi på SDU Christen Sørensen: "Det er min vurdering, at Danmark ikke kan tiltræde Kommissionens nuværende forslag uden en folkeafstemning. En ikke dansk myndighed, nemlig ECB, vil få direkte beslutningskraft over individuelle danske retssubjekter – bankerne – idet ECB efter Kommissionens forslag kan beslutte, at en dansk bank skal dreje nøglen om".

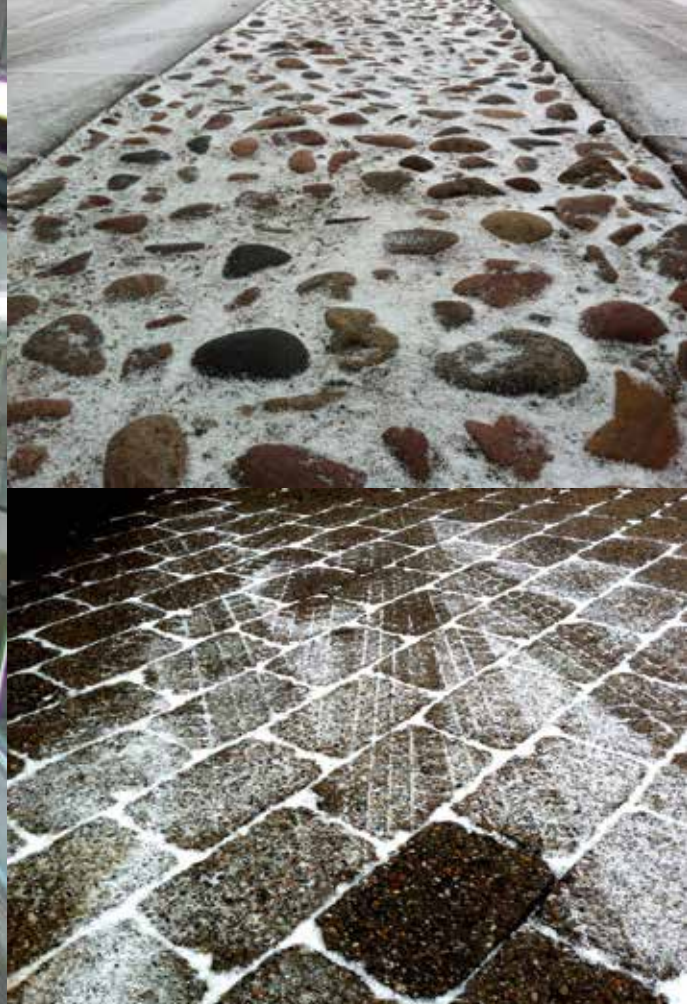
Sverige

Den svenske regering har erklæret sig meget skeptisk over for at underlægge svenske banker et fælles tilsyn, styret af ECB.

Storbritannien

Storbritannien ønsker ikke at deltage og har i øvrigt til hensigt at tage hele EU samarbejdet op til genforhandling og evt. britisk folkeafstemning.

Der er dog bekymring for, at det store finansmarked i London risikerer at miste den nuværende frie adgang til det europæiske marked, hvis der etableres en ny stærk bankunion kun omfattede euro-landene. På den anden side er det også muligt, at de største banker i Europa flytter hovedkontoret til England eller til New York, hvor der ikke er særlig EU-kontrol.

Hvad er konsekvensen, hvis Danmark ikke går med?

I tilfældet af, at Danmark vælger at stå uden for bankunionen, har vi erhvervet retten til at stå alene med ansvaret for den danske økonomi og vores finansielle industri. Danmark har i forhold til BNP et af de største banksystemer i EU, og det øger kravet til styringen, som foregår gennem vores nationale banktilsyn - Finanstilsynet.

Der vil derfor være krav til en styrkelse af Finanstilsynet, ligesom det på samme måde som hidtil også fremover skal have et tæt samarbejde med Eurolandenes tilsyn. Dette også af hensyn til Danske Bank, som har væsentlige aktiviteter på det europæiske bankmarked.

Derudover bør der være en drøftelse af, om ikke visse danske banker bør splittes op i mindre enheder for at undgå systemisk vigtige banker, som kan blive vanskelige at håndtere i en krisesituation.

Det vil også være interessant at drøfte indførelse af *) "Full reserve krav" til danske banker på samme måde, som det netop nu drøftes på Island, der som bekendt har været på sammenbruddets rand.

I lyset af den igangværende debat om bankernes gebyrpolitik vil det også være naturligt at tilbyde gratis betalingskonti til alle borgere i Nationalbanken eller i en dertil oprettet Samfundsbank. Det vil også være medvirkende til at tage presset ud af den store banksektor.

Endelig er det ikke uvæsentligt at tage ved lære af fortidens synder. I forbindelse med en diskussion torsdag den 24. januar 2013 i Debatten på DR2 om, hvorvidt bankerne er sluppet for billigt fra regningen efter finanskrisen, advarede Finansrådets direktør Jørgen Horwitz: "Jeg vil sige til den yngre generation: Pas på, I ikke begår den samme fejl, som er gentaget gang på gang og generation efter genera-

tion. Fejlen er, at når det går godt, så deregulerer man, og så går det galt. Det skal man ikke gøre".

*) Full-reserve banking, også kendt som 100 % reserve banking, er betegnelsen for et banksystem, hvor indskud på anfordring (dvs. indskud, der kan hæves uden opsigelse) til enhver tid skal holdes som likvide reserver i banken og ikke må lånes ud. Dermed er der altid sikkerhed for indskydernes indestående i bankerne.

Dette banksystem står i modsætning til det banksystem, som vi i dag kender det fra den vestlige verden, hvor der kun skal tilbageholdes en procentdel af indskud på anfordring – i Danmark skal der tilbageholdes min. 15 % af indlånene i likvid kapital. Det vil sige, at op til 85 % må lånes ud. Denne form for banksystem kaldes Functional-reserve banking, og under normale omstændigheder er denne reserve tilstrækkelig til at dække kundernes behov for likviditet. I ekstreme tilfælde – som fx den finansielle krise i 2007-08 var det ikke tilstrækkeligt, og derfor måtte der indføres forskellige former for redningsaktioner gennem statsstøttede garantiordninger og bankpakker.

Kilder:

- Generalsekretariatet for Det Europæiske Råd
- Dagbladet Information
- Dagbladet Børsen
- Dagbladet Politiken
- www.dr.dk

Skal penge være en vare eller et omsætningsmiddel?

Den, der glemmer sine rødder, har ingen fremtid. Dette vægtige udsagn var et tema på redaktionsmødet i februar, hvor vi drøftede artikler til de kommende numre af JAK bladet. Rundt om bordet var der enighed om, at vi skal værne om de tanker, der var grundlaget for stiftelsen af Landsforeningen Jord-Arbejde-Kapital.

Derfor blev det besluttet at genoptrykke nogle af de gamle tekster fra Bogen om JAK, som udkom første gang i 1934. Vi starter nedenfor og følger op i de kommende numre af JAK bladet.

Skrevet **1934** Aktuelt **2013**

"Vi mangler penge"

I midtpunktet for al økonomi i vore dage står pengene, og alle økonomiske problemers løsning afhænger af den klarhed, hvormed dette begrebs natur opfattes og gennemskues. Spørger man i livets forskellige situationer menneskene om, hvad de mangler og mest af alt trænger til, vil man i de fleste tilfælde få svaret: Vi mangler penge!

Bag dette udtryk ligger naturligvis den mening gemt: Vi mangler varer, dvs. de tusinde fornødenheder, som et moderne menneske har, og som han må skaffe til veje, hvis hans liv skal forløbe tilfredsstillende. Pengene i sig selv, det vil sige papirlapper eller metalmønter, har jo intet menneske brug for.

Man kunne derfor synes, at det måtte være naturligt at spørge: Er der da ikke varer nok i verden – føde, klæder, boliger, luksusvarer osv. – til at alle kan få så meget deraf, som de ønsker sig, eller i hvert fald som de behøver for at leve anstændigt? Men hvis det er tilfældet, hvorfor så ikke drage omsorg for, at de fornødne omsætningsmidler forefindes til omsætning af den produktion, der er brug for?

Der er varer nok

Dertil må først svares, at der er varer nok i verden. Overalt er lagrene fulde, fabrikkerne udspyr dag og nat deres produkter, kornet vokser på marken, dyrene gumler i staldene, fisken går i søen, der er brød, mælk, smør, kød, fisk og frugt i overflod. Vareproduktionen er så stor, at en stadig voksende del af menneskeslægten ikke kan få beskæftigelse, fordi der, hvis de fik det, ville blive frembragt for mange varer, at store varemængder tilintetgøres, fordi de ikke kan finde afsætning, og at produktionen ved alle slags bestemmelser og reguleringer indskrænkes, vanskeliggøres eller helt forhindres.

Men – således må vi svare til det andet spørgsmål: Disse varer kan ikke omsættes, ikke bringes fra producenten til forbrugeren, uden ved hjælp af et omsætningsmiddel. Det moderne liv er alt for kompliceret til, at vi umiddelbart

kan bytte vare mod vare. Arbejdets deling og specialisering har medført, at den enkelte arbejder, som kun frembringer et enkelt produkt eller en lille del af et produkt, men som har tusinde fornødenheder, ikke selv kan udveksle sit arbejdsprodukt med alle de mange ting, han trænger til. Der behøves mellemhandlere. Han må desuden kunne gemme sit arbejdsudbytte til senere brug, hvis han ønsker det.

Derfor er et omsætningsmiddel nødvendigt, en art generalnævner eller fælles mål, hvori enhver arbejdsindsats eller ethvert produkt kan bringes til at gå op. Et sådant har vi – eller kunne vi have – i pengene!

Hellere tilintetgøre varerne end at gøre omsætningsmidlet tilgængeligt!

Men før vi går nærmere ind på dette begreb, må vi forfølge det første spørgsmål – om der ikke er varer nok – og svaret derpå et skridt videre. Hvis der er for mange varer i verden – så mange, at man må tilintetgøre store partier deraf – hvorfor laver man dem da? Hvorfor gør menneskene sig al den ulejlighed med at lave overflødige ting, som ingen har brug for?

Og på den anden side: Hvis der endnu er mennesker, som ikke kan få deres fornødenheder tilfredsstillet, og som endda mangler det nødvendige – og at det er tilfældet, er kun alt for klart – hvorfor tilintetgør man dem i stedet for at lade dem komme disse trængende til gode? Svarene på disse spørgsmål bliver enslydende: Man laver varerne, fordi de mennesker, der deltager i deres produktion, ellers ikke kunne skaffe sig det omsætningsmiddel, som de behøver for at få fat i dem, og man tilintetgør dem, fordi der er så mange af dem, og priserne som følge deraf bliver så lave, at de, der laver dem, ikke gennem salget kan få omsætningsmidler nok til at købe, hvad de behøver.

At en fabrik går med overskud af produktion vil sige, at den skaber flere varer end købekraft til at købe dem for. Producenterne er ude af stand til at købe de varer, de selv frembringer. I øjeblikket er det tilfældet over hele jorden: Men-

neskene frembringer flere varer, end de selv er i stand til at købe, og jo flere de frembringer, des værre bliver tilstanden, fordi den større varemængde får priserne til at synke, hvorved producenterne købekraft yderligere forringes.

Man indskrænker altså produktionen og tilintetgør varerne, med den virkning at priserne stiger, men resultatet bliver alligevel det samme: Den samlede købekraft forringes, idet endnu flere mennesker bliver ude af stand til at skaffe sig det nødvendige omsætningsmiddel. Højere priser begunstiger producenterne og skader forbrugerne, men eftersom ingen kun er producent eller bare forbruger, men altid på samme tid begge dele, er denne leg med priserne, som nu i årevis har været udtryk for politikernes højeste visdom, bare en illusion. Vi nærmer os den tilstand, da menneskeheden ikke mere har råd til at købe sine egne frembringelser og må sulte midt i overfloden.

Varer for penge i stedet for vare for vare

Udtrykt i korthed er forholdet dette: Menneskene producerer varer for at skaffe sig penge, men jo mere de producerer, des færre penge får de for det, de producerer. Den producerende tvinges altså til at producere – ikke til fordel for sig selv eller for dem, der trænger til varerne, men til fordel for den magt, der behersker pengene, for hvis skyld han producerer.

Denne magt er spekulationen, hvorved forstås de mennesker og menneskegrupper, for hvem ikke varerne, men pengeudbyttet, er det væsentlige.

Systemets fejl ligger altså deri, at man tvinges til at producere varer for penge i stedet for at producere vare for vare, ydelse for ydelse. Varer og ydelser kan nemlig præsteres i overflod.

Det rette forhold vil først være til stede, når pengene ikke længere er målet for produktionen, men bare et neutralt omsætningsmiddel..

Det er sagt så ofte, at den krise, som vi gennemgår, ikke er en produktionskrise, men en fordelingskrise. Men dette vil jo blot sige, at omsætningsmidlet svigter. Hvis vi kunne indrette os et omsætningsmiddel, som altid var til disposition i en mængde, der svarer til den forhåndenværende varemængde, så at alle varer kan blive omsat, og de, der har brug for varerne, altid kan skaffe sig det omsætningsmiddel, som er nødvendigt til deres erhvervelse, da vil alting være i orden, og krisen vil være overvundet. Det fører os til pengene som problemets kernepunkt.

Vi må altså begynde at stille spørgsmålet i dobbelt form således: Hvorledes skaffer man sig omsætningsmidlet? Hvor kommer pengene fra? Og hvorfor er der ikke i alle tilfælde penge nok, til at alle varer kan blive købt?

Hvor skal pengene komme fra?

Hvem har ikke hørt dette spørgsmål stillet som et omkvæd, hver gang der har været tale om udførelsen af et eller andet projekt, et større bygningsarbejde, vejanlæg, brobygning eller lignende: Hvor skal pengene komme fra?

Lad os engang nærmere undersøge, hvad det vil sige. Altså: Vi har bygningsmaterialer, vi har arbejdere, vi har arkitekter – kort sagt alt, som er nødvendigt for at bygge et hus. Vi har mennesker, der trænger til huset, og som er villige til, når det er færdigt, at betale en leje af huset, der

svarer til dets værdi. Men arbejdet kan ikke komme i gang, fordi pengene mangler!

Hvad gør vi så? Vi går til et eller andet pengeinstitut. For at se sammenhængen klarest tænker vi os, at vi går til den institution, som har monopol på at udstede pengene – nemlig Nationalbanken – og siger: Lån os de nødvendige omsætningsmidler, så vi kan betale leverandører og arbejdere, som ikke kan vente på deres betaling, til huset står færdigt, og huslejen kommer ind, fordi de også i mellemtiden skal leve.

Hvad svarer banken? Den svarer: Her har I pengene, men til gengæld må I forpligte jer til ikke bare at betale mig pengene igen, men desuden, indtil det sker, at betale mig en årlig rente (ved obligationslån tillige lide et kurstab). Vi regner da ud, om det er muligt at få de fremtidige lejere til at betale en husleje, der ikke alene dækker omkostningerne ved husets opførelse, men også renten og kurstabet, og mener vi, at det kan gøres, tager vi mod bankens tilbud. Hvis ikke, erklærer banken foretagendet for urentabelt, slår pengekassen i – og huset bliver ikke bygget!

Pengene går ud i omsætningen som lån og skaber gæld

Hvis vi nu tager dette eksempel som typisk – men det kan naturligvis varieres på tusinde måder – og tænker igennem til bunds, hvad der her foregår, da får vi svar på de to ovenfor stillede spørgsmål. Pengene kommer ud i omsætningen som lån, der skal forrentes – eller med andre ord: Penge koster penge.

Penge er ikke bare den fælles generalnævner eller målestok, der gør den gensidige afvejning af de enkelte varers værdi lettere for os, men pengene har en selvstændig værdi! Penge er en vare blandt andre. Og da denne vare ikke, som andre varer, koster arbejde og materiale at fremstille (eller i hvert fald forsvindende lidt), men på den anden side er uundværlig for omsætningen, kan den, der har magten over den, fastsætte de betingelser, under hvilke den kan erhverves – det vil sige efter forgodtbefindende bestemme dens pris.

Han får derved hals- og håndsret over hele det økonomiske liv og kan bestemme, hvilke foretagender der må sættes i gang, og hvor stor en del af den producerede varemængde, der kan blive omsat, og har i virkeligheden folkets økonomiske velfærd i sin hånd.

Det modsigende i denne tingenes tilstand beror på, at pengene på samme tid er omsætningsmiddel, målestok for værdi, og selvstændig vare – og vel at mærke en vare, der ikke som andre varer koster penge at fremstille, men som dog, når den skal købes, koster mere end sin egen værdi.

Hver eneste pengeseddel, der går ud i omsætningen, betyder derfor en gældsstiftelse, og eftersom den samme pengeseddel i et stadigt kredsløb går ind i banker som afdrag på gælden og ud igen som nye lån, skaber den en bestandig voksende gældsbyrde, som aldrig vil kunne afdrages.

“

En løsning er, at Fællesskabet bør udstede pengene (det vil artiklen i næste nummer af JAK bladet handle om).

Rita og Aksel Nørgaard

Af **UFFE MADSEN**

A.G. Nørgaard Isenkram, Ejstrupholm - Det er et navn, jeg kender fra mine unge dage som elev i JAK-Banken, Middelfart i 1960'erne. Navnet blev omtalt med respekt, og jeg fik et indtryk af, at der bag navnet gemte sig en dynamik og nogle markante holdninger.

En formiddag sidst i december måned 2012 havde jeg en snak med de mennesker, der stod bag forretningen i Ejstrupholm. Det er ægteparret Rita og Aksel Nørgaard, som jeg besøgte i deres hjem – en dejlig og forholdsvis ny andelsbolig i Holstebro. Rita havde netop overstået fejringen af hendes runde fødselsdag, og blomsterne overalt i hjemmet vidnede om fejringen.

Rita og Aksel fortæller, at isenkramforretningen blev købt i 1956. De flyttede fra Frederiksberg og rykkede dermed tættere på Ritas hjemegn. Købet medførte i øvrigt et svigt fra deres hidtidige bankforbindelse – Frederiksberg Sparekasse – hvor familien havde foretaget deres opsparing og dermed også havde en berettiget forventning om, at den

kommende investering ville blive finansieret. Der er langt fra Frederiksberg til Den jyske Højderyg, og Sparekassen havde ikke den store forståelse for valget – de ønskede ikke at medvirke. Købet blev dog gennemført med finansiering på anden måde.

Kort efter overtagelsen af forretningen kom der en dag en mand ind for at købe en vare. Han fik en snak med Aksel, og under samtalen spurgte han, om ikke der skulle betales en frygtelig masse renter for købet af sådan en forretning. Det kunne Aksel ikke benægte, og kunden spurgte så, om Aksel ville have en rentefri lånemulighed i JAK på 6.000 kr., som han ikke selv havde behov for.

Det var et tilbud, som der skulle tænkes over. Dels vidste Rita og Aksel ikke, hvad et lån i JAK var for en størrelse, og vilkårene skulle også overvejes. Men på den anden side var der jo et kreditforeningslån i forretningen, som kunne indfries med lånet og på den måde lette den unge families økonomi. Enden på den historie blev, at Aksel takkede ja til kundens tilbud. Lånet blev etableret i JAK, og kreditforeningslånet blev indfriet. Siden den dag har Rita og Aksel kun optaget lån uden rente i JAK – og haft deres opsparing placeret i JAK, også uden at få rente af den.

Isenkramforretningen gik godt. Den voksede og krævede stadig mere tid af Rita og Aksel. I 1984 solgte de forretningen, og efter nogle år rykkede de teltpælene op og flyttede til Holstebro, hvor de stadig bor.

Interessen for JAK blev naturligvis vækket med optagelsen af det rentefrie lån, og kort tid efter blev der afholdt et møde i Varde, hvor landinspektør K. E. Kristiansen ville fortælle om JAK. Aksel fik lokket sin svigerfar med til Varde, og det var med til at sætte nogle ting på plads hos Aksel. Det gav en klar forståelse for pengenes verden, hvordan de blev skabt, hvordan de kommer i omløb, og hvordan prisen på penge i form af rente har en negativ indflydelse på såvel samfund som den enkelte borger.

Så var der også hele det etiske spørgsmål om at kræve renter af penge. Under vores samtale stillede Aksel spørgsmålet, om etikken først ændrer det enkelte menneske og derefter samfundet – eller om det er omvendt, at etikken i samfundet skal ændres først? Men uanset rækkefølgen pointerede Aksel den gamle sandhed: "Gør mod din næste, som du ønsker, at næsten skal gøre mod dig".

Rita og Aksel blev overbeviste om, at de så vidt muligt skulle melde sig ud af rentøkonomien og kun arbejde med rentefrie penge, hvilket de siden har holdt fast i, uanset om der var kapital i overskud, eller der skulle lånes.

På JAK mødet i Varde stiftede Aksel også bekendtskab med K. E. Kristiansens kritiske holdning til tobak. Som det var sædvane på daværende tidspunkt, var luften i lokalet ved mødets start tyk af tobaksrøg. Kristiansen forlangte, at lokalet blev ryddet og luftet ud, inden han påbegyndte sit foredrag, og at der ikke blev røget under mødet. Kristiansens argument var, at der ikke kan tænkes fornuftige tanker i tobaksrøg – at hjernecellerne kræver frisk og ren luft.

Rita og Aksel anvendte i en årrække JAK Banken som deres pengeinstitut – både privat og til forretningen. Da Banken lukkede i 1973, oprettede Rita og Aksel sammen med andre lokale JAK folk en ny fælleskasse ved navn Ejstrupholm JAK Fælleskasse, som senere blev til Ejstrupholm JAK Andelskasse. Rita blev ansat som direktør, hvilket hun bestred indtil flytningen til Holstebro.

Andelskassen var veldrevet. Den havde en god vækst og solid økonomi, men det var vanskeligt at få besat pladserne i bestyrelsen med kvalificerede mennesker. Denne udvikling opstod i et vist omfang som følge af konkursen i 1992 i den nærliggende Højderygges Andelskasse i Nørre Snede, hvilket viste, at det ikke var uden risiko at sidde

som medlem af bestyrelsen i et pengeinstitut. Andelskassen valgte at fusionere med Folkesparekassen i 1993.

I dag er Aksel medlem af Landsforeningen JAK's repræsentantskab og deltager aktivt i de to årlige repræsentantskabsmøder.

Under vores samtale udtrykte Rita og Aksel en glæde over, at JAK's rentefrie økonomi bliver praktiseret af både Folkesparekassen og de tilbageværende JAK andelskasser. De ser gerne, at den rentefrie opsparings-/låneform, som blev praktiseret i Ejstrupholm andelskassen, og som med stor succes i dag anvendes af JAK i Sverige, vil blive taget op i JAK pengeinstitutterne. De er meget sikre på, at det vil være med til at tiltrække nye kunder og skabe et solidt fundament for pengeinstituttet.

Endelig påpeger de, at JAK skal gøre sig anstrengelser for på en logisk og forståelig måde at oplyse om pengenes væsen, og hvordan renten er med til at trække værdier ud af samfundets produktion og ind i spekulation.

Tak til Rita og Aksel for en hyggelig formiddag med en god samtale om JAK før, nu og i fremtiden.

Jakob Mikkelsen

Formanden for Landsforeningen JAK –
Jakob Mikkelsen – fylder 60 år
den 15. maj 2013

Af **UFFE MADSEN**

Ved en gennemgang af JAK bladet tilbage i tiden støder vi første gang på Jakobs navn i 1986, hvor han bliver valgt ind i bestyrelsen for Herning Andelskasse. Det varede nu kun i kort tid, idet andelskassen året efter blev lagt ind under Holstebro Andelskasse.

Inden hans korte karriere som bestyrelsesmedlem i et JAK pengeinstitut havde han dog et stort kendskab til JAK, idet han om nogen er født og opvokset med JAK. Jakobs morfar – Frederik Karl Kristiansen – var den ene af de to brødre, som stiftede Landsforeningen JAK i 1931, og begge Jakobs forældre var særdeles aktive i JAK fra deres unge dage.

Uddannelse og arbejde

Inden Jakob var parat til at være aktiv i JAKs organisation, skulle han omkringe en tilværelse som økologisk grøntsagsavler, efterfulgt af en læreruddannelse på Jelling

Seminarium. Herefter har han praktiseret som lærer, ungdomskonsulent i Ribe Amts 4H og indvandrerlærer i Sønderborg. I disse år blev Jakob ramt af en kræftsygdom, som blev overvundet med medicinsk behandling og en stærk vilje.

I dag er Jakob ansat på en produktionsskole, hvor han som ansvarlig for det internationale arbejde bl.a. har ansvaret for udsendelse af elever til praktiksteder i Spanien. To gange årligt rejser Jakob til Spanien, hver gang med 6-8 elever, som i tre uger skal arbejde på spanske virksomheder. Ofte har eleverne ikke været uden for landets grænser og bor stadig hjemme, og et sådant ophold er med til at give de unge mennesker en oplevelse for livet og et nyt syn på sig selv og deres muligheder. Det er et arbejde, som Jakob sætter stor pris på, dels med forberedelserne i Danmark, og dels i samværet med eleverne i praktikperioden. Projektet finansieres i øvrigt af EU. Det samme er tilfældet for et nyt projekt, en international ungdomslejr på skolen,

som Jakob lige nu arbejder med at etablere med deltagere fra Danmark, Sverige og Spanien.

Tilbage til JAK

Første gang, vi i JAK Bladet kan læse om Jakobs meninger og holdninger, er i nr. 4 1993, hvor overskriften er: "Aktive deltagere er en forudsætning for demokrati". I nr. 6-1993 skriver Jakob om "Et heltesagn", som omhandler sagnet om "Uffe hin Spage", og opfordrer til, at JAK finder det gamle sværd frem for at kæmpe for JAKs oprindelige værdier for et rentefrit samfund og menneskelig frigørelse. Begge emner er meget karakteristisk for Jakob. Han brænder for demokratiet, og når han oplever, at der er noget, som bør ændres, venter han ikke på, at andre gør noget ved det – han går selv forrest.

Derefter har Jakob ofte indlæg i bladet, og fra august 1994 påtager han sig opsætning og layout af JAK bladet og udfører dette arbejde indtil udgangen af 1998.

Formand for Landsforeningen JAK

I november 1997 opstilles Jakob som kandidat til posten som formand for Landsforeningen JAK og vælges til denne post i januar måned 1998. Denne opgave udfører han indtil maj 2002. I nogle år vælger Jakob at køre på lavt blus med arbejdet i JAK, men vender tilbage som formand for Landsforeningen sidst i 2007 og har beklædt formandsposten siden.

I de seneste år har Jakob også lagt stor arbejdskraft i SyntheseTanken, hvor han har sat et markant JAK præg på debatterne og den rapport, som blev udgivet i 2011.

Det store arbejde, som Jakob har lagt i JAK, har ikke været muligt uden fuld opbakning på hjemmefronten – og den opbakning har han til fulde. Kirsten, som Jakob har været gift med i 32 år, arbejder i hjemmeplejen, og hun har altid været en god støtte og debatpartner, når noget skulle vendes. Parret har to børn, som nu er flyttet fra hjemmet i Oksbøl, og det giver større tidsmæssigt råderum til at dyrke interesserne.

JAK som et fællesskab

I arbejdet med JAK giver Jakob udtryk for, at han betragter JAK som et fællesskab, der arbejder for en mere retfærdig samfundsøkonomi, hvor ingen har mulighed for at udbytte andre økonomisk. Over 10.000 personer gør brug af JAK gennem deres daglige økonomi i JAK pengeinstitutterne, og godt 500 af disse engagerer sig i det ideologiske arbejde gennem et medlemskab af Landsforeningen JAK. Det er vigtigt for Jakob, at alle, som bruger JAK pengeinstitutterne, får et kendskab til JAK og forstår de værdier, der bygges på. Dette sker hovedsageligt gennem JAK bladet, og det er Jakobs ønske, at flere af pengeinstitutternes kunder får kendskab til bladet og de tanker, som ligger til grund for JAK pengeinstitutternes oprettelse.

Når Jakob bevæger sig ind til kernen i JAK, går hans tanker omkring den menneskelige frigørelse, som det er formålet i Landsforeningens målsætning. Hvad forstår vi egentlig ved "menneskelig frigørelse"? For Jakob er det noget

med, at den enkelte har mulighed for selv at tage et ansvar og ikke ligger under for andres normer og holdninger. Måske er det et emne, som bør debatteres oftere i JAK sammenhæng?

Åbent hus den 15. maj

Har du på dagen lyst til at lægge vejen forbi Oksbøl, er der kaffe på kanden hele eftermiddagen. Det foregår på Oksbøl Vandrehjem, hvor der er god plads både ude og inde. Mon ikke der også vil være plads til lidt snak om JAK på denne dag?

Invitation

Jeg fylder 60 år!

Det er en god anledning til at give en kop kaffe. Derfor vil jeg synes godt om, hvis min familie, mine venner, mine kolleger og mine JAK venner vil lægge vejen forbi Oksbøl Vandrehjem, Præstegårdsvej 21, 6840 Oksbøl (Vandrehjemmet i skoven!)

Onsdag den 15. maj kl. 13 – 17

Med venlig hilsen

Jakob Mikkelsen

Beretning for året 2012 i Landsforeningen JAK

Af **JAKOB MIKKELSEN**, formand for Landsforeningen JAK

Arbejdet i Landsforeningen JAK

2012 har været et spændende år i JAK. I januar lagde vi ud med en konference i København, hvor Syntesetanken præsenterede sit oplæg til en anderledes og mere bæredygtig økonomisk model. Mange deltog, og det kunne konstateres, at der er stor lydhørhed for vore tanker. Efterfølgende har der været arrangeret møder i København, Odense og Århus, hvor JAKs forslag til pengereform, Retsforbundets forslag til skattereform samt Basisindkomstbevægelsens forslag til socialreform blev præsenteret og drøftet. Det var helt klart møderne omkring pengereformen, der var størst interesse for. Ved enkelte af de andre møder var der meget lille eller ingen tilslutning.

Interessant var det at følge debatten på møderne omkring pengereformen, hvor der var stor lydhørhed og forståelse for, at vi må gøre noget. Det er dog meget abstrakt, da man ikke selv kan gøre noget ud over at prøve at forstå og udbrede tanken. Den første del kan være svær, hvorimod den anden del kan være lettere. Risikoen er dog, at det en-

der i gølge protester mod bankerne uden den nødvendige nuancering af diskussionerne. Heri ligger en meget stor opgave.

Når man så fortæller folk, at de kan begynde med at skifte bank til et JAK pengeinstitut og forklarer dem, hvad forskellen er, er det jo også vigtigt, at de så mærker, at det er et JAK pengeinstitut, de er skiftet til. Her ligger en stor udfordring for JAK. Det er dog glædeligt, at forståelsen for vigtigheden af at stå ved JAKs grundlæggende ideer i JAK pengeinstitutterne er voksende. At drive et JAK pengeinstitut er ikke kun et spørgsmål om at have lave renter, men også om at have et ønske om at forstå baggrunden herfor. JAKs formål er gennem oplysning at arbejde for folkets menneskelige og økonomiske frigørelse! Den korte definition af økonomisk frigørelse er, at vi er herre over økonomien og ikke omvendt! Det gælder ikke kun i familien, men så sandelig også i vort land. Sagt på jævnt dansk betyder det, at politikerne fastlægger en politik, der leder landet i den retning, som man ønsker, og så indretter økonomien

derefter. Det er vist længe siden, det har været sådan? Kunder/brugere af vore pengeinstitutter får en langt mere kvalificeret økonomisk vejledning end så mange andre, da vore pengeinstitutters medarbejdere ikke som mål har at skabe overskud til aktionærer. Det giver en frihed til at rådgive kunden bedst muligt. Det ses også i fremgangen i antallet af kunder i JAK pengeinstitutter.

Økonomi og medlemmer

Som ovenfor beskrevet er der et stort behov for JAK i dag. Der er brug for både at arbejde for den menneskelige og for den økonomiske frigørelse. Ikke desto mindre er der tilbagegang i antallet af medlemmer i Landsforeningen JAK. Det er ikke tilfredsstillende, især set i lyset af fremgangen i antallet af kunder i vore pengeinstitutter. Tilbagegangen i antallet af medlemmer har været på 34, hvilket svarer til tilbagegangen de foregående år med undtagelse af 2011, hvor der var en beskeden fremgang. Der er ingen tvivl om, at forudsætningerne for en fremgang er til stede. Vi skal blot udnytte den!

Økonomien er præget af den ekstra store aktivitet omkring oplysningsmøderne og den deraf følgende store rejseaktivitet. Regnskabet udviser et underskud på 32.000 kr. mod et budgetteret overskud på 26.000 kr. Bestyrelsen anser ikke dette for at være et problem, da formålet med foreningen er oplysningsaktivitet. Det ændrer dog ikke ved, at vi skal have skabt økonomiske forudsætninger for at fortsætte den store oplysningsaktivitet.

Bestyrelsen

Ved repræsentantskabsmødet i foråret blev der valgt to nye ind i bestyrelsen. Det var Finn Madsen og Henrik Roeholdt, der begge er ret nye i JAK arbejdet. De øvrige i bestyrelsen er Morten Schjøtt og Jakob Mikkelsen.

Sekretariatet

Folkesparekassen udfører sekretariatsfunktioner for Landsforeningen, og det sker til vores tilfredshed. Det er af stor betydning, at der er styr på regnskab og medlemmer. Det er en stor post på vort regnskab, og en del af disse udgifter er unødvendige, hvilket skal forstås på den måde, at de kunne undgås. Der er tale om al den tid, der går med at rykke medlemmer, som er i restance. Derfor skal der lyde en opfordring til, at alle medlemmer tilmelder deres kontingent til betalingservice, så vi undgår dette ekstra arbejde, og medlemmet ikke risikerer at blive slettet, som det hvert år sker for nogen.

JAK pengeinstitutterne

Landsforeningen tilstræber til stadighed et tæt og positivt samarbejde med vore pengeinstitutter. Derfor var det også med glæde, vi modtog en invitation fra Folkesparekassens bestyrelse til et fælles bestyrelsesmøde, hvor relevante sager drøftedes i en god og hyggelig atmosfære. Det er bestyrelsens ønske, at vi får tilsvarende møder med de øvrige JAK pengeinstitutter.

JAK pengeinstitutterne støtter Landsforeningens arbejde med ca. 100.000 kr. Uden den støtte ville arbejdet se anderledes ud, og vi sætter pris på den støtte, som vi også opfatter som moralsk!

Landsforeningen har ligeledes et tilfredsstillende samarbejde med Foreningen af JAK pengeinstitutter omkring afvikling af forårets repræsentantskabsmøde.

JAK bladet

Redaktøren og redaktionsudvalget udfører et godt og solidt arbejde. JAK bladet er en af Landsforeningens vigtigste aktiviteter og vores ansigt udadtil. Det er på én gang vores kontakt til vore medlemmer og vort vigtigste markedsføringsmedie. Det er derfor også en stor tilfredsstillelse, at Folkesparekassen bruger bladet som garantinformation og derfor sender det ud til alle garanter. Folkesparekassens sider har både interesse for kunder og for bladets øvrige læsere - og vi tror på den anden side, at bladets øvrige indhold har interesse for Folkesparekassens kunder.

JAK bladet har i de seneste år været meget præget af arbejdet med at gennemarbejde JAK ideerne, så de er forståelige i forhold til den aktuelle situation. Vi har fået en del positive tilbagemeldinger på vægtningen af det økonomiske stof. Det er dog også redaktionsudvalgets opfattelse, at der gerne må være lidt flere indlæg af og om almindelige JAK folk, og derfor har vi givet plads til en række portrætter samt opfordret til, at andre byder ind med kortere indlæg. Redaktionen kan evt. stille den nødvendige hjælp til rådighed, hvis det kniber med at få en artikel skruet sammen og pudset af.

Regionerne

Region Fyn afholdt i januar 2013 debatmøde på Ringe bibliotek, hvor Morten Schjøtt og Finn Madsen havde inviteret til debat om JAK og vores syn på økonomi. Der var ca. 25 deltagere og en god og livlig debat.

Region Østjylland havde årsmøde i Økologiens Hus, Åbyhøj. Efter de faste punkter på mødet orienterede Uffe og Jakob om, hvordan JAKs tanker om en retfærdig og rentefri økonomi kan gennemføres i dag. Der var en livlig debat, der også inddrog Syntesetankens øvrige emner. Foredragsaften om Knud Rasmussen – Danmarks berømte polarforsker, etnograf og forfatter. Højskolelærer Terkel Berg Sørensen fortalte om sine mange år med stor interesse i det nordiske. Arrangementet, som var besøgt af 28 deltagere, var planlagt sammen med Foreningen Norden og Folkesparekassen.

Derudover har JAK lokalgruppen Silkeborg sine traditionelle arrangementer: Teateraften på Perronteatret med efterfølgende hygge i Folkesparekassen, 30 deltagere – og Juletræsfest med 32 børn og voksne.

JAK Fonden

JAK Fonden modtager donationer både i form af penge og lånemuligheder. Bestyrelsen består af fem personer, og Landsforeningen JAK kan udpege to medlemmer heraf. Det er pt. Morten Schjøtt og Jakob Mikkelsen. Fonden tildeler lavt forrentede lån til studerende samt åndsvidenskabelige formål.

>>

>>

ØKOnto

Økonto er et samarbejde mellem Landsforeningen JAK og nogle af JAK pengeinstitutterne om formidling af billige lån til økologisk bæredygtige projekter. ØKOnto samarbejdet er netop under omarbejdelse, så det bliver nemmere at arbejde med for pengeinstitutterne.

Internationalt

Landsforeningen har i de seneste år opprioriteret det internationale samarbejde. Morten Schjøtt deltog i et seminar i Finland, hvilket har været refereret i JAK bladet. Landsforeningen er desuden involveret i at arrangere en international konference i maj 2013, hvor der dels er præsentation af Andelskassen JAK Slagelses it-program og dels påbegyndelse af en formulering af JAK Internationals definition af JAKs idégrundlag.

Syntesetanken

Syntesetanken har fyldt meget i JAK det seneste par år, og overordnet set mener vi, at vi har fået valuta for pengene. Syntesetanken har været det, der skulle til, for at vi kom i gang med at modernisere de gamle formuleringer. Vi er fuldt ud klar over, at vi ikke lever op til de beskrivelser, der ligger i Bogen om JAK, men vi har valgt at beskrive det, som det ville være muligt at indarbejde det i dag. Som en del af arbejdet er indgået en socialreform og en skattereform, der begge vil blive aktuelle ved gennemførelsen af JAKs forslag til pengereform. Det betyder ikke, at de skal gennemføres, som Retsforbundet eller Basisindkomstbevægelsen beskriver, men de giver et fornuftigt bud på et debatoplæg.

JAK har fået formuleret sine økonomiske idéer på en let tilgængelig måde, og det vil helt sikkert give resultater i den fremtidige udbredelse af vore tanker. Et andet resultat af arbejdet er, at JAK er blevet kendt i en større kreds af vigtige meningsdannere, og at vi bliver inviteret til at deltage forskellige steder, hvor ikke alle har været lige relevante. Summen af det hele er dog, at arbejdet i Syntesetanken har bragt os et niveau op i forhold til vort formål.

www.jak.dk

JAK.dk administreres på bedste vis af Viggo Boller. Viggo sørger for, at aktiviteter lægges ud og tages af igen, samt at JAK bladet er tilgængeligt både som artikler og som en PDF-udgave.

JAK er et fællesskab

At JAK eksisterer skyldes mange menneskers indsats. Karakteristisk for denne indsats er, at den er uegennyttig. Derfor vil jeg som formand afslutte denne beretning med at rette en inderlig tak til alle, der på en eller anden måde har bidraget til JAK arbejdet i det forløbne år og tidligere. Uden denne indsats ville der ikke være noget JAK.

Vi ses til årsmøde på Ringe bibliotek den 20. april kl. 11.00!

Strukturen i JAK

Af **JAKOB MIKKELSEN**, formand for Landsforeningen JAK

Der har i et par år været et punkt på arbejdsplanen, som har omhandlet en fornyelse af strukturen i JAK. Det er dog ikke rigtig blevet til noget, og det er jo også en stor opgave. Man kan ikke strukturere sig ud af alting, men man kan måske støve det hele lidt af, så det bliver mere indbydende at deltage. Derfor havde vi inviteret nogle JAK folk med forskellig tilgang til bevægelsen til at snakke fremtid og struktur en dag. Det blev et rigtig hyggeligt og frugtbart møde, der ikke havde som formål at beslutte, men at åbne debatten, som skal fortsættes på repræsentantskabsmødet i april, og vi skulle gerne kunne vedtage den nye struktur i oktober.

JAK har sin berettigelse som en bevægelse, der arbejder for et rente- og spekulationsfrit samfund – intet mindre. Det betyder også, at JAK nødvendigvis må være politisk uden dog at vælge politisk side i forhold til de politiske partier.

Navnet blev drøftet, og der var enighed om, at navnet "Landsforeningen JAK" er lidt støvet. De tre bogstaver kan vi ikke undvære, men et navn som JAK Danmark giver god mening, især hvor der efterhånden er flere lande, hvor der findes JAK arbejde under navne som JAK Sverige, JAK Italia osv.

Formålet med foreningen kan ikke ændres, men drøftes, da det jo er forskelligt, hvad man lægger i det. Der var bred enighed om, at vi skal fokusere på oplysningsarbejdet og styrke det. Det er det, vi er til for. Der var også enighed om, at bladet er centralt i denne sammenhæng, og at vi skal gøre noget mere for at skabe opmærksomhed omkring bladet.

Med hensyn til at komme ud med vort budskab drøftedes det, hvordan man griber det an. Mange kommer til orde med enkelte budskaber, der ikke er særligt detaljerede. Måske skal vi ikke være så detaljerede og bange for ikke at forklare os godt nok. På den anden side skal vi selvfølgelig heller ikke falde i den grøft at blive for populære i vores formidling. Her er stof til eftertanke.

Samarbejdet med pengeinstitutterne skal udbygges, så bladet kommer ud til flere. Det er dyrt at sende bladet ud, når det både skal trykkes og sendes. Derfor skal der arbejdes med at gøre bladet mere tilgængeligt via den moderne teknologi. Det er allerede tilgængeligt i pdf-format på www.jak.dk under JAK bladet, men det kan godt virke lidt tungt. Det arbejdes der videre på i redaktionsudvalget. Der kan være tale om at lægge bladet ud, så man kan "bladre i det" eller at arbejde med opsætningen, så der laves to udgaver, nemlig en opsætning til en papirudgave, som vi kender, og en elektronisk udgave med en lidt anderledes

opsætning. Der er et ønske om at kunne trække bestemte artikler til fx nyhedsbreve.

Dernæst drøftedes den organisatoriske struktur, hvor der var bred enighed om, at det formelle fylder alt for meget. To repræsentantskabsmøder kan nemt reduceres til ét! Det betyder dog ikke, at vi kun skal mødes én gang om året, men derimod at der bliver mulighed for at lave en helt anden type arrangement den ene af gangene, hvilket nok vil blive oktober. Det vil give mulighed for at tage fat på større arrangementer, der retter sig mere ud af organisationen,

hvilket kunne blive meget spændende.

Repræsentantskabet blev til i en tid, hvor der var flere medlemmer og ikke mindst langt flere pengeinstitutter, end det er tilfældet i dag. Med det antal pengeinstitutter og medlemmer, vi nu har, er der ikke behov for et repræsentativt demokrati, hvilket vil gøre regionerne mere eller mindre overflødige. Der vil dog stadig være brug for lokale aktiviteter, så det vil være et spørgsmål om, hvordan det kan lægges om. Fysisk set er regionerne meget store, og aktiviteterne er meget ringe i forhold til. Derfor kan det give god mening at arbejde med lokale aktivitetsgrupper i stedet. Der var også et ønske om at bløde op på medlemsbegrebet, så man kan have lokale medlemmer, der ikke er medlem af Landsforeningen.

Vi drøftede også muligheden for at ansætte en slags sekretær, der kan skrive og formidle vore ideer og fx udvikle undervisningsmateriale.

En forening er en "gammeldags" ting! Det ligger ikke i tiden at forpligte sig, som man gør ved at melde sig ind. Det er meget nemmere og ikke mindst meget mere uforpligtende at "synes om" på nettet. Men det giver ingen medlemskontingenter.

Der kan også være brug for at se på vores hjemmeside, og hvordan vi kan gøre den mere dynamisk. Der er enighed om, at Viggo gør et godt stykke arbejde, men også om at vi kan have brug for at forny og få nye funktioner. Målet må være at få en bredere kommunikation, der ikke kun består af en hjemmeside, men om kommunikation i en bredere forstand.

Det er klart, at vi skal forenkle, men vi må ikke miste os selv, så vi ender med at forsimple. Det var der også enighed om.

Når vi på repræsentantskabsmødet har drøftet disse tanker, vil bestyrelsen udarbejde et forslag til nye vedtægter, der indeholder de ønskede ændringer.

Husk i alt vort arbejde: **En ny tid vindes kun ved et arbejde derfor!**

Når affald bliver til ressourcer

En mands affald er en anden mands råmateriale. Det er i hvert fald tanken bag begrebet cirkulær økonomi, der vinder indpas blandt flere og flere virksomheder. I takt med stigende og svingende ressourcepriser bliver adgangen og evnen til at genanvende ressourcer i stigende grad et konkurrenceparameter for de virksomheder, der planlægger også at eksistere om 10 og 15 år.

Af **PETER BJERREGAARD**, cand. soc., RÆSONs klimaredaktør

"Det er ikke svært at forklare fordelene i en cirkulær økonomi", fortæller Jasper Steinhausen, innovationschef i ingeniør- og rådgivningsvirksomheden COWI og rådgiver for Fonden til Grøn Omstilling under Erhvervs- og Vækstministeriet: "I Danmark og Europa har vi groft sagt ikke nogen naturressourcer, så dem må vi købe fra resten af verden. Det betyder, at de, vi konkurrerer med, er dem, som samtidig bestemmer pris og mængder af de råvarer, vi skal have for at kunne lave vores produkter – så vi kan konkurrere mod dem om markedsandele. Det er et risikabelt setup.

Derudover stiger prisen på råvarer i dag i mange tilfælde mere end prisen på løn, så det er her, fremtidens fokus ift. konkurrenceevne bør ligge. Her er den cirkulære økonomi klart en del af svaret", vurderer Jasper Steinhausen.

Hvad angår udbredelsen af best practices inden for området forklarer Steinhausen, at den cirkulære økonomi indtil videre har været drevet af indsigtfulde og iverige medarbejdere samt behovet for at sikre et tættere samarbejde igennem værdikæden.

"Første skridt i sådan en proces er den mentale omstilling. Hvad betyder cirkulær økonomi for min virksomheden, og hvordan skal det bruges?", spørger Steinhausen og forklarer, at hovedudfordringen ligger i at tænke i helheder: "Tag eksempelvis gulve. Hvis jeg var gulv-producent, så ville jeg i dag lave dem og sælge dem til dig. Når så gulvet har udtjent sin tid, så er det dig som kunde, der skal skaffe dig af med gulvene igen. Men tænk, hvis jeg kunne bruge kunden som en slags materialebank. Så kunne jeg udleje gulvet til kunden, og når så serviceperioden var udløbet, så kunne jeg enten videresælge eller genudleje det. Det handler om at stille de spørgsmål, som får folk til at reflektere på en anden måde", siger Steinhausen og understreger, at det også stiller krav til at tænke hele bortskaffelsesprocessen ind i selve produktionsfasen.

Herhjemme har flere virksomheder allerede taget de første skridt og iværksat initiativer til at reducere og genanvende deres forbrug af forskellige ressourcer. Mejerigiganten Arla har eksempelvis iværksat en nul-affaldsstrategi, der skal gøre koncernen affaldsfri i 2020 ved bl.a. at etablere biogasanlæg, som omdanner restprodukter til energi igen.

Det er dog ikke kun store virksomheder som Arla, Carlsberg og Novozymes, der kan se muligheder i det strategiske skift. "Små og mellemstore virksomheder har måske det allerstørste uudnyttede potentiale, men det er alle slags virksomheder, der kan få fordele ud af denne måde at tænke virksomhedsledelse på. I mit konsulentarbejde har jeg bl.a. fået kendskab til en virksomhed, der laver plastikbøtter, som pga. svingende priser på plastik-granulat er begyndt at arbejde strategisk med at finde nye måder at genanvende plastikken for at sikre sig mod de svingende råvarepriser. Så det handler altså ikke kun om sjældne jordarter eller dyre metaller", siger Jasper Steinhausen, innovationschef i COWI.

Virksomheder overser de lavt hængende frugter

Ved sidste års møde i World Economic Forum (WEF) blev der truffet en skelsættende beslutning, da WEF for første gang valgte at indarbejde ressourceeffektivitet og forvaltningen af naturlige ressourcer i deres årlige konkurrenceevne-rapporter. Ved samme anledning præsenterede WEF rapporten More with Less, der tydeliggjorde potentialet og viste, at øget ressourceeffektivitet vil kunne spare verdensøkonomien for 2 billioner dollars i 2030.

Siden har sammenhængen mellem vækst og bæredygtig udvikling indtaget både den politiske og erhvervsmæssige dagsorden, og det er i sådan en grad, at konsulentvirksomheden McKinsey & Company vurderer, at virksomheder i højere grad vil komme til at konkurrere på ressourceeffektivitet og mindre på løn.

"Der er ingen tvivl om, at ressourceeffektivitet er det nye konkurrenceparameter, som i nær fremtid vil veje tungere end adgangen til billig arbejdskraft. Ressourcer er et hensyn, som alle virksomheder bør sætte i centrum for deres strategi, ellers har de kun en minimal chance for at klare sig, når råvarepriserne for alvor tager fart", siger Jeremy Op-

penheim, direktør i McKinsey Company og medforfatter på rapporten Ressource Revolution, der bl.a. konkluderer, at de internationale råvarepriser er steget mere de seneste 10 år, end de sammenlagt faldt i det 20. århundrede.

En afgørende årsag til denne udvikling er den buldrende efterspørgsel, som den spirende globale middelklasse på 3 mia. nye forbrugere inden for de næste 20 år bærer med sig. Forbruget og efterspørgslen, fortrinsvis i Asien, stiger på nuværende tidspunkt med en hast og et omfang, der er uden historisk fortilfælde. Kinas økonomi vokser 10 gange hurtigere end Storbritannien under den industrielle revolution, og det er med godt 100 gange så mange mennesker. Denne nye globale middelklasse vil have en enorm købekraft, som vil skubbe priserne på råstoffer til nye højder.

"Vi kommer nok til at se flere nye netværk mellem den private sektor, sociale virksomheder og regeringer omkring arbejdet med at gøre lokale økonomier mere modstanddygtige ift. at modstå potentielle prischok", siger Jeremy Oppenheim, som anbefaler virksomheder at risikovurdere deres ressourceforbrug igennem et integreret perspektiv for at forstå, hvordan de påvirker hinanden, og prioritere de sandsynlige konsekvenser for virksomhedernes økonomi ved stigende priser.

På verdensplan drejer det sig om milliarder af kroner, der går tabt som følge af den manglende evne til at genanvende materialer. "Det handler dog ikke om at bruge mindre og mindre. Det handler om at finde en cyklus, der virker", konkluderer en ny rapport fra Ellen MacArthur Foundation, som betragtes som den førende tænketank inden for cirkulær økonomi.

I 2012 udgav tænketanken sin første rapport, der viste, at den europæiske produktionssektor kunne sænke deres omkostninger med 630 mia. \$ i 2025, hvis de blev bedre til at recirkulere materialerne i økonomien. Det handler dog ikke om at genbruge sodavandsflasker. Rapporten viser, hvordan virksomheder kan ændre deres forretningsmodel, måden de designer på eller deres valg af materialer, så de i højere grad kan genanvende delene eller sælge/udleje dem på en bedre måde.

Den franske bilproducent Renault, som også samarbejder med Ellen MacArthur Foundation, har i dag en genanvendelsesforretning for motorer og gearkasser, der er godt 230 mio. euro værd. De genfremstillede biler forlader fabrikken med samme garanti som nye motorer, men med markant lavere energiomkostninger. En genanvendt motor, der forlader fabrikken, vil have brugt 75 % mindre energi end en ny. Renault sælger genbrugte biler for godt halvdelen af prisen på en ny, men med tre gange så meget i profit.

Cirkulær Økonomi som forretningsudvikling

Et sted, hvor ideerne bag cirkulær økonomi er gået fra teori til praksis, er Kalundborg Symbiosis. Her køber og sælger offentlige og private virksomheder affaldsprodukter (fx gas, slam og spildevand) til hinanden i en lukket cyklus.

>>

>> I mere end 50 år har Kalundborg fungeret som et levende laboratorium for cirkulære forretningsmodeller. Her handler det heller ikke nødvendigvis om at mindske ens forbrug, men i højere grad at se, om stordriftsfordele kan skabe værdi længere nede i værdikæden – og sikre, at én virksomheds affald bruges som en anden virksomheds råvare.

I starten af 1960'erne begyndte Kalundborg Kommune – grundet begrænsede mængder af grundvand – at stramme op på brugen af vand, hvilket førte til et samarbejde med det lokale olieraffineri om at udvikle et bedre affaldsvandssystem. Derfra gik det slag i slag, og netværket voksede i takt med, at omkringliggende virksomheder kunne se synergieffekter i samarbejdet.

“Det har været styrken ved dette samarbejde”, siger Mogens Nielsen, som er nordic managing director hos gipspladeproducenten Gyproc, og fortsætter: “der har været et miljø, hvor det har været muligt at have åbne diskussioner, og desto bedre man kender hinanden, jo bedre forstår du virksomhederne omkring dig”.

Den pointe vinder gehør hos Niels Larsen, direktør for Symbiosis Center, som faciliterer samarbejdet mellem de forskellige virksomheder. “Da vi startede det her, var det ikke det grønne område, der var drivkraften. Det var økonomi. Det har fra dag ét været det bærende, og i takt med at råstofpriserne stiger, og at det også koster at komme af med sit affald, begynder det at give rigtig god mening at afsøge markedet for mulige aftagere af ens affaldsprodukter”, fortæller Niels Larsen og påpeger, at de deltagende virksomheder i høj grad har afskåret sig fra de stigende oliepriser pga. selvforsyning af energi inden for netværket.

Kalundborg Symbiosis har i dag mere end 30 forskellige udvekslinger af vand, energi og andre biprodukter mellem bl.a. Kalundborg Kommune, Novo Nordisk, DONG Energy, Gyproc og en række forskellige landbrugsvirksomheder.

Skriften på væggen

Fra politisk hold er signalet da også klart: Erhvervs- livet skal omstilles til en tidsalder, hvor ressource- knapheden skærpes. Både USA (http://www.nytimes.com/2012/08/29/business/energy-environment/obama-unveils-tighter-fuel-efficiency-standards.html?_r=0), EU (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-989_en.htm) og Kina (<http://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/china-circular-economy-promotion-law>) har de senere år skruet op for kravene til ressourceeffektiviteten, og med et bredt flertal i Folketinget, der ønsker et fossil-frit Danmark i 2050, så er der meget, der taler for, at fremtidens ordrer og økonomiske stabilitet her i landet skal vindes på evnen til at anvende materialerne bedst muligt og vende omkostninger til bortskaffelse til indtjeningsmuligheder.

For at undgå unødige ressourcestab og stigende affaldsmængder foreslog det Miljøøkonomiske Råd så sent som i slutningen af februar ved lanceringen af deres årlige rapport at indføre pant på småt elektronik og batterier. “Det vil begrænse omfanget af bortskaffelse via dagrenovationen og samtidig øge muligheden for genanvendelse”, sagde overvismand Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, der er økonomiprofessor ved Københavns Universitet.

Den årlige rapport fik dog en blandet modtagelse af miljøminister Ida Auken. “Det glæder mig, at vismændene for første gang tager fat på spørgsmålet om affald og ressourcer. De fremhæver ligesom regeringen, at mangel på ressourcer i verden kan give stigende råvarepriser”, anerkendte Auken, som dog kritiserede vismændenes rapport for at skygge for de virkelige problemer. “Vismændene antager, at alle varer kan erstattes af andre varer, hvis prisen bliver for høj, men sådan forholder virkeligheden sig ikke. Der er for eksempel stadig ikke fundet alternativer til brugen af fosfor i fødevarerproduktionen, og fosfor er en af de ressourcer, som vi ved, bliver en mangelvare i fremtiden”, siger Ida Auken.

Miljøminister Ida Auken forventes at sætte yderligere gang i arbejdet med den cirkulære økonomi, når hun præsenterer regeringens ressourcestrategi (tidl. navngivet affaldsstrategi, red.) senest i maj.

Mennesket, økonomien og JAK

Af **MORTEN SCHJØTT**

Region Fyn valgte i januar at indbyde til offentligt møde om JAK og vores tanker på det økonomiske område. Arrangementet var helt traditionelt, først et indlæg og derefter mulighed for spørgsmål og debat. Oplægsholdere var Finn Madsen og undertegnede, begge medlemmer af bestyrelsen i Landsforeningen JAK, og vores tanke var, at det var tiden at se, om vi kunne komme ud over rampen med vores budskab til den "almindelige borger". Derfor var Ringe Bibliotek valgt, og foredraget var formet efter, at det skulle tage tilhøreren med fra Adam og Eva og helst helt frem til Syntesetanken.

Før sådant et arrangement løber der to parallelle spor: forberedelse af oplæg og praktiske opgaver. Når fx avisannoncen skal i, og der skal hænges opslag op og laves elektroniske opslag, er det ved at være sidste chance for at beslutte, hvad der skal med oplægget! Heldigvis havde jeg noget tid både først på måneden og lige inden arrangementet, så der var mulighed for at lave både en pæn bilside, finpudse stoffet og repetere det.

På dagen lagde Finn sig syg. Det betød, at han ikke kunne være med om aftenen, og derfor manglede ved afviklingen. Det var en stor skam, for vi havde glæde af at diskutere stoffet og prioriteringen forinden, så han oplevede ikke, hvordan det blev modtaget og at stå midt i orkanens øje. Rent praktisk betød det ikke alverden. Da jeg havde lagt sidste hånd på stoffet, kendte jeg det udmærket.

Der kom 20, alle inklusive. Det inkluderer to andre medlemmer af bestyrelsen, nemlig Jakob Mikkelsen og Henrik Roholdt. Det var dejligt med deres opbakning, især Jakob havde mange fine pointer under debatten. Det betyder også, at der efterfølgende er mulighed for at debattere os imellem, hvor vi skal lægge vægten i formidlingen fremover.

Selve foredraget kan jeg ikke gengive her. Men et kort resume er på sin plads: Udgangspunktet var den fælles forestilling om en kultur, som giver mening ved at love os et liv med sammenhæng – er du flink og flittig, så går det dig godt, osv. Det paradoksale er, at jorden truer med økologisk og klimatisk kollaps, og kulturen har ikke noget effektivt modsvar! Så tilhørerne blev opfordret til at træde med ud af rammen og stifte bekendtskab med JAK. Efter lidt historie og en forklaring på navnet, blev foreningens to grundlæggende teser præsenteret: Renten som isoleret faktor er et problem, og gældsætningen truer med afgørende at flytte magten fra folk og stat til kapitalhavere – private og institutionelle. Sammenhængen mellem rentens stør-

relse og gældens ditto blev illustreret, og pengeskabelsen via de private banker blev forklaret gennem Positive Monneys video.

Til slut blev Syntesetankens forslag og delelementerne præsenteret, så tilhørerne ikke blev efterladt i den rene begrædelighed!

Det medførte en udmærket debat - flere havde noget på hjerte. Der blev spurgt til rente – er det ikke helt naturligt? – til andelspenge og til profit, og jeg var glad for, at også Jakob valgte at deltage. Der er mange tvivlsspørgsmål, og der er nok ingen, som fuldt og helt kan forklare tingene til bunds. Så både spørgsmål, indlæg og overvejelser var velkomne og relevante i sammenhængen.

Efterfølgende har jeg fået fin respons på arrangementet. Flere mente, at det på god facon tog hul på emnet, og tilhørerne virkede da også nysgerrige og glade for at have valgt Ringe Bibliotek frem for sofaen. Rigtig mange tog materiale med hjem til videre læsning.

Som egen erfaring kan jeg tilføje, at langt de fleste af tilhørerne var mennesker, som Finn eller jeg havde haft kontakt til forinden. Kun to var helt nye for os. Det betyder, at vores anstrengelser med opslag og avisannoncer har været nærmest forgæves. På det punkt må vi indse, at vi lige nu og her ikke kan samle folk omkring navnet "JAK" og et forholdsvis tungt emne. Hvordan vi skal gøre det fremover, står helt åbent.

Selve foredraget er jeg/vi naturligvis parat til at gentage rundt omkring i landet. Hvis regionen vil stå for den praktiske del, så er det kun et spørgsmål om at finde en dato og lave en aftale!

**Hvorfor beskæftige sig med økonomi?
Er der ikke ting, der er vigtigere?**

Jo, for det meste! Men vognen er blevet spændt for hesten, og nu handler det om økonomi. Den er svær at komme udenom!

Fordi:

- Gælden bliver generelt større overalt
- Vi måler alt i penge
- Vores problemer er ikke-økonomiske – men de ender med at handle om økonomi.

Kullerup Træf

Den 22. juni er der træf på Kullerup. Ældre JAK folk vil vide, at Kullerup Kurser er det tidligere Staurby Bondehave grundlagt af Ragni og Jens Kristensen. Jens, som i øvrigt i en årrække var direktør i Fordelingssystemet, drev sammen med Ragni denne spirituelle oase, der nu lever videre i Kullerup.

I dag er det Hanne Kudsk og Ingolf Plesner, der viderfører stedet i den oprindelige ånd med sund levevis og spirituel udvikling i centrum. På træffet vil der være mulighed for at høre om JAK, Martinus, Mazdaznan, Cirkeldans, Vegetarisk levevis, Økologisk have, Familieopstillinger og Psykoterapi. Er du interesseret, kan du finde yderligere oplysninger på www.kullerup.dk.

Ældrebyrden skal væk

Af **HANS MELGAARD**

De ældre er ikke nogen belastning for samfundet

Ifølge professor Jørgen Goul Andersen belaster vores pensionssystem ikke staten og kommer heller ikke til at koste meget i fremtiden. Det er, fordi vore arbejdsmarkedspensioner er kollektive og private.

Der er ikke noget pensionssystem, som er så godt til at forhindre fattigdom som det danske – og ej heller til at udelukke fattigdom blandt pensionisterne. Ingen andre lande gør det bedre end Danmark, og det giver også større lighed blandt danske pensionister.

Efter indførelsen af den fulde folkepension i 1970 er der brugt: 5,5 % i 1970 – 5,8 % i 1980 – 5,3 % i 1990 – 4,5 % i 2003,

Altså en faldende udgift for staten, målt i forhold til BNP.

I 2010 var BNP 1.810,6 mia. og folkepensionen 96,7 mia. kroner = 5,3 %. På den baggrund er det svært at fastholde ideen om ældrebyrden.

Flere pensionister har en anden pension, der bliver modregnet i folkepensionen. Den største del af pensionen betales af folk selv. Ældrechecken betyder ikke ret meget. Boligydelsen noget mere.

Folkepensionen giver en enestående mindste-dækning, når boligydelse og varmhjælp regnes med. For en enlig svarer det til maksimale dagpenge – en sådan dækning findes ikke i andre lande.

Hvis arbejdsmarkedspension, folkepension og ATP er over 199.270 kr., er det en overskudsforretning for staten, og det giver flere penge i statskassen.

Så staten skal passe på pensionisterne, og politikerne kan aflyse ældrebyrden!

INDBYDELSE TIL ÅRSMØDE 2013

Møderne afholdes på Ringe Bibliotek, Algade 40, 5750 Ringe

Lørdag den 20. april 2013

Program for dagen:

- Kl. 9.30 Kaffe/te og rundstykke
- Kl. 10.00 Generalforsamling i Foreningen af JAK pengeinstitutter
- Kl. 11.00 Årsmøde i Landsforeningen JAK
- Kl. 12.00 Frokost
- Kl. 13.00 Årsmøde i Landsforeningen JAK fortsat
- Kl. 14.00 Her vil Peter Bjerregaard, der er involveret i Omstilling Nu og Kritiske Politter, kort gennemgå den økonomiske og teknologiske udvikling, hvorefter der lægges op til en diskussion af pengesystemet og vores nuværende måde at forstå vækst på?
- Kl. 16.00 Afslutning

Dagsorden for møderne kan du finde på www.jak.dk under aktiviteter.

Husk ved tilmelding at meddele, hvad du ønsker at deltage i.

Tilmelding sker senest 15. april til: JAKs sekretariat, tlf. 24 98 86 81 eller på mail til: landsforeningen@jak.dk eller andelskasseforeningen@jak.dk

Ebeltoft Andelskasse går med Folkesparekassen

Tekst: Chresten Ibsen/
chib pressebureau

Bestyrelserne for Ebeltoft Andelskasse og Folkesparekassen har indgået en aftale om at indstille de to pengeinstitutter til en sammenlægning.

Planen om en sammenlægning kommer i stand på foranledning af Ebeltoft Andelskasse. Andelskassens ledelse har igennem en længere periode drøftet fremtiden. Dette med udgangspunkt i et behov for at kunne tilbyde kunderne mere tidssvarende IT-løsninger med hensyn til netbank, mobilbank mv. Derudover har Andelskassen som et af landets mindste pengeinstitutter måttet erkende, at det er en større og større udfordring at leve op til stigende myndighedskrav og administrative byrder.

Ud over at imødekomme behovet for bedre tekniske løsninger til kunderne og en lettelse af de administrative opgaver, så er det en del af planen at fastholde en afdeling i Ebeltoft.

Andelskassen vil fremover fungere som en afdeling af Folkesparekassen. Ligeledes bevares arbejdspladserne for de tre medarbejdere. Kunderne vil dermed blive betjent som hidtil og møde de personer, de kender.

"Ebeltoft Andelskasse er et sundt pengeinstitut med gode og loyale kunder. Vi kan til gengæld løse de administrative opgaver, der virkelig belaster i pengeinstitutter med kun få ansatte. Kunderne i Ebeltoft vil få tilbudt en væsentligt bedre netbank samt, som noget nyt, også mobilbank. Rent praktisk kan vi tilbyde kunderne, at de kan beholde deres lønkonto, ligesom de ikke skal have ny PIN-kode til Dankortet," siger direktør for Folkesparekassen, Martha Petersen.

"Det nye sammenlagte pengeinstitut vil være stærkere, end vi hidtil har været hver for sig. Så sammenlægningen er en klar fordel for begge parter."

Ebeltoft Andelskasse er en veldrevet andelskasse med en god solvens (30%), en balance på godt 45,9 mio. kroner og 568 kunder. Heraf er 270 andelshavere. Folkesparekassen har en solvens på 17,6%, en balance på 530 mio. kroner og 6.905 kunder. Heraf er 3.347 garanter.

Der er tale om to pengeinstitutter, som er grundlagt ud fra de samme værdier. Ebeltoft Andelskasse og Folkesparekassen kender desuden hinanden særdeles godt gennem et mangeårigt samarbejde, hvilket betyder, at en række praktiske forhold ved en sammenlægning bliver nemmere.

Sammenlægningen er indstillet til endelig godkendelse hos andelshaverne i Ebeltoft Andelskasse og hos Folkesparekassens repræsentantskab. ■

Er du
tilmeldt vores
nyhedsbrev?

Få de aktuelle nyheder
direkte i din indbakke.
Tilmeld dig nu på
folkesparekassen.dk

Læs
også:

- Årsregnskab 2012
- Hvorfor være garant i Folkesparekassen?
- Garantmøde 2013
- Aldersopsparing - skal du lægge om?
- Letbudget i Netbank

Årsregnskab 2012

Forbedret basisindtjening og fremgang i antal kunder

Folkesparekassens årsregnskab for 2012 er kendetegnet ved et markant løft i basisindtjeningen. Det kan henføres til stigende aktivitet og mange nye kunder. Samtidig har organisatoriske tilpasninger og effektiviseringer medført en afdæmpet udvikling i omkostningerne.

I en tid hvor der er opbrud i pengeinstitutsektoren, og hvor mange kunder stiller spørgsmålstejn ved den måde, hvorpå deres bank griber tingene an, er der flere og flere, der undersøger, om der kunne være alternativer. Folkesparekassens holdning er, at de penge kunderne selv har tjent, skal de også selv have mest mulig glæde af. I Folkesparekassen skal der betales til administration og til en passende konsolidering. Men der skal ikke betales til udbytte til aktionærer eller til dækning af spekulative aktiviteter. Den holdning tiltaler mange. Det er en af årsagerne til, at Folkesparekassen kan konstatere et stigende antal henvendelser fra nye kunder.

I foråret 2012 bliver der gennemført en sammenlægning af J.A.K. Andelskassen Varde og Folkesparekassen som den fortsættende part. Det er også en medvirkende årsag til den større aktivitet.

Folkesparekassen har 6.905 kunder ved udgangen af 2012 mod 6.305 ultimo 2011.

Basisindtjeningen, hvor der ses bort fra kursreguleringer og nedskrivninger, kan beregnes til 4,6 mio. kr. for 2012. I 2011 var basisindtjeningen 1,2 mio. kr. Der har dermed været en stigning på 278,3 %.

Resultatet

Driften viser et overskud før skat på 2,4 mio. kr. Det er en forbedring på ca. 1,1 mio. kr. i forhold til 2011.

Netto rente- og gebyrindtægter stiger fra 22,8 mio. kr. til 28,2 mio. kr. Det er en stigning på 5,4 mio. kr., hvilket svarer til 23,7 %. Udgifter til personale og administration stiger kun med 1,3 mio. kr. fra 21,0 mio. kr. til 22,3 mio. kr. Det svarer til 6,3 %.

Desværre har Folkesparekassen måttet konstatere større tab og nedskrivninger i 2012 sammenlignet med 2011. I 2011 var de på 1,3 mio. kr., mens de i 2012 er på 3,7 mio. kr. Stigningen skyldes primært en enkeltstående konkurssag.

Sammenlægningen med J.A.K. Andelskassen Varde i 2012 påvirker endvidere de enkelte poster i regnskabet.

Balancen

Udlån er steget fra 258,3 mio. kr. i 2011 til 269,9 mio. kr. i 2012. Det svarer til en stigning på 4,5 %. Indlån er steget fra 357,3 mio. kr. til 398,5 mio. kr. svarende til 11,5 %.

Balancen er øget fra 484,9 mio. kr. i til 530,4 mio. kr. En stigning på 9,4 %.

Egenkapitalen er forbedret med 4 mio. kr. i årets løb. Det kan henføres til konsolidering af årets resultat efter skat på 1,9 mio. kr. Den øvrige del af stigningen, der er på 2,1 mio. kr., er egenkapital fra det tidligere J.A.K. Andelskassen Varde.

Sparekassens solvensprocent er ultimo 2012 opgjort til 17,6 %. Solvensbehovet er fastlagt til 12,1 %. Det giver en solvensmæssig stødpude på 5,5 %.

Det fulde regnskab kan udleveres eller fremsendes ved henvendelse til Folkesparekassen. Regnskabet kan også ses på sparekassens hjemmeside.

Direktør

Martha Petersen

Resultatopgørelse for 2012

(i 1.000 kr.)

	2012	2011	Afvigelse	Afvigelse i pct.
Renteindtægter	21.978	20.120	1.858	9,2
Renteudgifter	2.597	4.011	-1.414	-35,3
Netto renteindtægter	19.381	16.109	3.272	20,3
Udbytte af kapitalandele	16	13	3	23,1
Gebyrer og provisionsindtægter	9.486	7.311	2.175	29,7
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	640	606	34	5,6
Netto rente- og gebyrindtægter	28.243	22.827	5.416	23,7
Kursreguleringer	1.570	1.443	127	
Andre driftsindtægter	38	195	-157	
Udgifter til personale og administration	22.320	21.002	1.318	6,3
Afskrivninger på immaterielle og materielle aktiver	583	601	-18	-3,0
Andre driftsudgifter	796	243	553	227,6
Tab og nedskrivninger på debitorer	3.738	1.273	2.465	193,6
Ordinært resultat før skat	2.414	1.346	1.068	79,3
Ekstraordinære indtægter	0	0	0	
Ekstraordinære udgifter	0	0	0	
Skat	533	311	222	
Årets resultat	1.881	1.035	846	81,7

Balance pr. 31. december 2012

(i 1.000 kr.)

	2012	2011	Afvigelse	Afvigelse i pct.
Aktiver				
Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	31.621	32.437	-816	-2,5
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	26.033	20.589	5.444	26,4
Udlån	269.867	258.307	11.560	4,5
Obligationer	170.569	142.469	28.100	19,7
Aktier mv.	11.867	11.824	43	0,4
Materielle aktiver	15.295	14.453	842	5,8
Andre aktiver	5.192	4.833	359	7,4
Aktiver i alt	530.444	484.912	45.532	9,4
Passiver				
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	58.843	58.447	396	0,7
Indlån	398.532	357.308	41.224	11,5
Andre passiver	8.433	8.568	-135	-1,6
Hensatte forpligtelser	204	156	48	
Egenkapital	64.432	60.433	3.999	6,6
Passiver i alt	530.444	484.912	45.532	9,4
Ikke balanceførte poster				
Garantier	99.714	98.370	1.344	1,4
Andre forpligtelser	0	0	0	
Ikke balanceførte poster i alt	99.714	98.370	1.344	1,4
Sparekassens soliditet i procent andrager	17,6	17,1	0,5	2,9

Let Budget - nyt i Netbank

Let Budget, der er nyt i Netbank, er nemt at bruge og giver et godt overblik. Let Budget vil fremover supplere det mere omfattende Dynamiske Budget.

Med brugervenlige bokse og menuer kan du selv indtaste dine indtægts- og udgiftsposter og få en budgetoversigt, der viser de samlede indtægter og udgifter måned for måned.

Få det hele med

Let Budget indeholder en smart funktion, der hjælper dig med at huske alle relevante poster. Ved etablering af et Let Budget skal du først besvare nogle få spørgsmål om din livssituation.

På baggrund af dine svar danner Let Budget de budgetposter, som typisk passer til din profil. Klikker du fx "Ja" til at du har børn, vil budgettet indeholde udgiftsposter til børnehave, skoletransport, børneopsparing mv.

Kom i gang

Log ind på din Netbank og klik på "Betalingsaftaler". Herefter finder du Let Budget i menuen til venstre. ■

Hvorfor være garant i Folkesparekassen?

Som garant kan du få medindflydelse, og du er med til at støtte op om de værdier, Folkesparekassen bygger på. Du inviteres med til garantmøder og har stemmeret i forhold til, hvem der skal sidde i repræsentantskabet, der er det øverste ledelsesorgan.

Folkesparekassen er et åbent fællesskab, hvor alle har lige adgang og tilbydes de samme vilkår. Vi har ingen plus- eller fordelskunder, der kan få specielle rettigheder eller forhandle sig til bedre renter.

Sparekassen drives som en selvejende institution. Vi har derfor ingen aktionærer eller andre kapitalinteresser, der skal have del i indtægterne og kan bruge hele overskuddet til at gøre sparekassen mere solid og endnu bedre at være en del af.

Du får ikke afkast af dit garantindskud, men beløbet indgår i vores egenkapital, det vil sige den stødpude, der sammen med indtjeningen er fundamentet for at opretholde en sund og stabil sparekasse.

Som garant er du derfor med til at sikre sparekassen fremadrettet. Et garantbevis i Folkesparekassen giver dig desuden 50 % større lånemulighed på garantindskuddet end på dit rentefrie indlån. Se mere på vores hjemmeside www.folkesparekassen.dk. ■

Garantmøde 2013

Lørdag den 26. oktober 2013 er der valg til repræsentantskabet. Som garant kan du gøre din indflydelse gældende ved at stemme på de kandidater, du mener skal udgøre sparekassens øverste ledelse de kommende 4 år. Har du mod på mere aktiv indflydelse, kan du også selv stille op til valget.

Du kan løbende holde dig orienteret om garantmødet på vores hjemmeside www.folkesparekassen.dk og i august vil alle sparekassens garanters modtage særskilt information om mødet og om opstilling af kandidater til repræsentantskabet.

Aldersopsparing - skal du lægge om?

Aldersopsparing har fra årsskiftet erstattet kapitalpension, og du kan ikke længere indbetale til en eksisterende kapitalpension. Til gengæld har du i 2013 en ekstraordinær mulighed for at omlægge den til en aldersopsparing med rabat på afgiften til staten.

Aldersopsparing - kort fortalt

Med den nye skattereform fik vi en ny pensionsordning, som på flere måder ligner sin forgænger. Ligesom kapitalpensionen beskattes afkastet med kun 15,3% årligt. Du kan indbetale op til kr. 27.600 om året (2013-niveau), og du kan fortsætte med at spare op, også efter du har fået en del udbetalt.

Den største forskel er, at du ikke får fradrag for indbetalingen, men til gengæld skal du hverken betale skat

eller afgift, når pengene skal udbetales. Betaler du ikke topskat, vil aldersopsparing typisk være en fordel for dig.

Læg din kapitalpension om

I 2013 har du mulighed for at konvertere din kapitalpension til en aldersopsparing. Det sker ved, at du fremrykker afgiftsbetalingen til 2013. Fordelen er, at du slipper med at betale 37,3 % i afgift til staten mod den normale sats på 40 %, hvis du venter til udbetalings-tidspunktet.

Gratis omlægning

Modsat de fleste andre pengeinstitutter, er det i Folkesparekassen gratis at lægge sin kapitalpension om til aldersopsparing. Kontakt din rådgiver for at høre nærmere. ■

Fanø i 1.000 år

Af **SØREN VINDING**, naturvejleder i fanøNatur

For rigtig mange år siden opstod vest for det sydvestlige Jylland en række øer: Fanø, Mandø og Rømø. Fanø og Mandø blev opkaldt efter de to jættekvinder Fenja og Menja, som i gamle tider sad på bunden af havet og malede salt. I begyndelsen var øerne kun store sandbanker, men så indvandrede planter, dyr og først og fremmest mennesker. De sidste kom til et stykke jord, begyndte at arbejde der og skabte sig et livsgrundlag og en velstand, som var noget over det sædvanlige.

Denne artikel skal handle om Fanø og give en lille smagsprøve på, hvad man kan få af natur- og kulturoplevelser under et besøg på øen.

Lad mig begynde med naturen. Den er meget varieret med store hvide sandstrande mod vest. Bag dem hæver havklitterne sig i syv rækker til omkring 20 m højde for helt over mod øst at ende i en frodig strandeng. Så megen variation i landskabet betyder også mange forskellige plantesamfund. Omkring en tredjedel af Danmarks planter kan findes på Fanø, så alt efter årstiden er Fanø en farvepalet af de flotte. Nogle af de sjældne er orkideen Hjertelæbe - og den gule strandvalmue Strandhornskulpe.

Planterne trækker alle slags dyrearter til. Fanø er de vilde kaniners ø. De findes få steder i Danmark. Det samme gælder sommerfuglen Ensianblåfugl. Dens samspil med planten Klokkeensian og den gule Engmyre er helt specielt, men for lang at fortælle om i denne artikel. Man må besøge øen og få en tur med en af øens naturguider for at høre den.

Helt specielt skal nævnes fuglene. I træktiden forår og efterår passerer og besøges Fanø af 15 mio. fugle. De rejser gennem den østatlantiske trækrute og er dybt afhængig af muligheden for at søge føde i Vadehavet omkring Fanø. Det koster nemlig at flyve fra Sibirien og Nordøstgrønland

og helt ned til Sydafrika. Heldigvis er der meget at spise på Vadehavets vader ved lavvande. Man kan få store fugleoplevelser på Fanø.

Da menneskene omkring år 1.000 begyndte at bruge Fanø, mødte de meget af ovennævnte, begyndte at bruge det og var på den måde med til at forme øen. Noget af det første, man gik i gang med, var sandflugten. Den var voldsom og plagede øens landbrug, så man - om ikke hvert år, så tit - måtte grave markerne fri for sand. Disse "knoldemarker" kan stadig ses på øen. Fanøs "næse" er en sådan vandreklit, som var på vej til Esbjerg.

Der skulle sejles for at komme til Fanø, men Vadehavet er meget lavvandet. Derfor måtte man udvikle specielle fladbundede bådtyper, fx everten. Den kunne klare det lave vand og stå på bunden ved lavvande, så hestevognene kunne køre ud for at losse og laste skibene. Det blev siden til flere og større skibe. Det var den skibsfart, som skabte velstanden på Fanø. I slutningen af 1800-tallet fandtes Danmarks næststørste handelsflåde på Fanø. Der er stadig mange minder om den tid på øen.

Der er meget mad i de mange fugle, som passerer øen. Der er forskellige måder at få fat i fuglene, men på Fanø kan man endnu se den helt specielle fangstteknik, som en fuglekøje udgør. I en fuglekøje kunne man i et område som Fanø fange 10.000-vis af fugle hvert år. Historierne om fuglekøjerne kan man også høre fra én af Fanøs naturguider.

Det samme kan man om Fanøs huse, for hvordan byggede man huse på en ø, hvor der ikke var træ og ler? Alle ved, at sandslotte jo ikke varer evigt.

Man kan også læse om Fanøs natur og kultur på www.fanonatur.dk eller på <http://www.mitfanoe.dk>, men er det ikke mere spændende at komme til øen for selv at møde dens natur og mennesker?

Har du en bæredygtig økonomi?

Bliv kunde i Folkesparekassen. Skift din bank ud med en sparekasse, der gør det nemt for dig at vælge bæredygtigt til fordel for samfundet, for miljøet og ikke mindst for din egen økonomi. Du kan for eksempel vælge at låne billigt til energiforbedringer i din bolig, til en bil, der kører langt på literen eller til investering i vedvarende energikilder. Vælger du en rentefri opsparing får du løbende mulighed for at låne billigt til hvad som helst. Læs om flere bæredygtige valg på folkesparekassen.dk eller kontakt os for at høre nærmere.

Et bæredygtigt valg

Folkesparekassen blev grundlagt i 1983 ud fra idéen om et rentefrit pengesystem i et samfund uden spekulation, og vores unikke lånemuligheder baseret på rentefri opsparing udgør fortsat fundamentet i sparekassen. Vi fastholder gamle dyder som personlig rådgivning og sund fornuft og tilbyder lige vilkår for alle samt mulighed for medindflydelse. Folkesparekassen er i dag et moderne pengeinstitut, der arbejder for et samfund i sund udvikling og et grønnere miljø. Som garantsparekasse har vi ingen, der skal tilgodeses med udbytte eller kursgevinster. Vores indtjening går derfor udelukkende til at drive et pengeinstitut, der kan være med til at sikre bæredygtighed for din økonomi.

Frederiks Allé 43 ■ 8000 Aarhus C ■ tlf. 86 13 51 00
Kronprinsensgade 7b ■ 5000 Odense C ■ tlf. 66 11 22 31
Herningvej 37 ■ 8600 Silkeborg ■ tlf. 86 81 16 11

www.folkesparekassen.dk

 facebook.com/folkesparekassen

Med madkurv med til Fanø

JAK Danmark inviteres på sommerudflugt til Fanø

I januar måned var der landsindsamling i tv, og Region Syd bød på en guidet tur på Fanø, idet et ø-besøg tidligere har været en stor succes. Vi var så heldige at få turen, og vi vil gerne invitere hele JAK Danmark på tur på Fanø. Turen er ikke endeligt planlagt endnu, men sæt allerede nu **X** i kalenderen ved **den 31. august**.

Det kommer til at foregå sådan, at deltagerne selv skal komme til Fanø – uden bil. Vi kan evt. klippe sammen for at gøre det lidt billigere. Turen vil blive med tilmelding, så vi kan arrangere bus eller anden transport rundt på øen – nærmere om det i næste nummer af JAK bladet.

Tilmelding til jakob.mikkelsen@mail.dk

Med venlig hilsen

Region Syd- og Sønderjylland

Tjener dine penge noget formål?

Opret en rentefri indlånskonto i vores regnbueafdeling. Kontoformen giver mulighed for grønne og bæredygtige udlån indenfor miljø, kulturelle og sociale områder.

Regnbueafdelingens "etiske råd" varetages af Regnbueforeningen, der er en selvstændig forening.

Nærmere information:

John Wismann – Andelskassen JAK Slagelse

Andelskassen J.A.K. Slagelse
Løvegade 63, 4200 Slagelse
Telefon 58 50 47 70

www.andelskassen-jak-slagelse.dk

JAK Fonden

En fond der virker for JAKs tanker

- Rentefrie lån
- Fremme af humanitet, tolerance og næstekærlighed i teori og praksis

Donationer til fonden kan ske på mange måder. Bl.a. andels/garantibeviser der vil kunne udnyttes til at yde lavtforrentede lån til unge mennesker under uddannelse

Gletcher Energiteknik -
70 22 48 89 · www.gletcher.dk

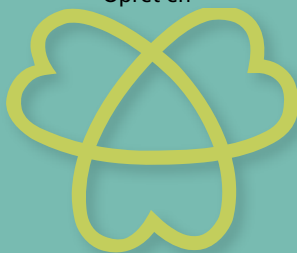
- Salg og service af varmepumper, køleanlæg, solpaneler og solfangere
- Solvarmepumpen EVI-Heat med markeds højeste COP værdi på 6
- Opstartsbesøg og årlige eftersyn
- Gør det selv hjælp, dimensionering og montagevejledning
- Gratis telefon- og emailrådgivning fra klimaskærm til varmekilde

Studiekreds i JAK Region Fyn

Region Fyn inviterer interesserede til at deltage i en møderække med bundne emner med tilknytning til økonomi og værdi. Nærmere oplysning om næste mødedato og emne fås på mail: m.schjoett@mail.dk

Læs mere på www.jak.dk

Opret en

ØKONTO

– og dine penge bliver økologisk aktive

Beplantning – Træpleje – Beskæring
– Fældning – Hegn – Rådgivning
– Pleje og vedligeholdelse

Anders Matthiessen Anlægsgartnerfirma

Skudehavnsvej 17 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 70 38

Strandgade 36 A, st. th.
1401 København Ø

Tlf. 3295 9403 Fax. 3295 9409
Mobil 2120 9404
E-mail: elmebech@elmabech.dk

Henning Bech Frederiksen
Rådgivende Civiløkonom, HD

Har du husket årsmødet?

Se indkaldelsen
på side 22

ommunikation
ig ord omtale
er redigering
skrivearbejde
er interview
intern
ord ekstern
rma magasiner
tysk facebook
anding design
tale blogging
youtube viral
markedsføring
semdeløser
ournalist web
ommunikation
storytelling
ressestrategi
lustritekster
ommunikation
lancearbejde
rtos artikler

weblogs youtube viral i
flash mobs reklame mail
nyheder pressemeddelel
ord nyhedsopdatering k
web pre
kriseko
webrekl
journal
storyte
presses
omtale
industr
vejledn
erhverv
vervsny
freelan
pressef
artikler logo design v
plakater brochurer hjer
mailreklamer Google Goo
AdWords Google seo omt

**Bedre og mere
omtale af
din virksomhed**

chib pressebureau
klik www.chib.dk
ring: 31 65 01 89

ADVOKATERNE

Foldschack & Forchhammer

Skindergade 23, 4. sal – 1159 København K
Telefon 33 44 55 66 – Telefax 33 93 30 43
e-mail: forchhammer@ecolaw.dk

Advokater for Fælleskassen

JAK pengeinstitutter

JAK Andelskassen Østervraa

Vrængmosevej 1, 9750 Østervraa
Tlf.: 98 95 20 88 / Fax: 98 95 20 31
www.jak-oestervraa.dk
E-mail: jakjak@mail.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 9.00 – 12.00
Torsdag kl. 15.00 – 17.45
Telefontid: Tirsdag – onsdag – fredag
kl. 9.00 – 12.00

Ebeltoft Andelskasse

Østerallé 8 A, Postboks 56, 8400 Ebeltoft
Tlf.: 86 34 09 00/Fax 87 52 53 64
www.ebeltoft-andelskasse.dk
E-mail: info@ebeltoft-andelskasse.dk
Åbningstid:
Mandag til onsdag kl. 9.30 – 13.00
Torsdag kl. 9.30 – 18.00
Fredag kl. 9.30 – 12.00
Lånesager ekspederes i ugens første fire
dage fra kl. 9.30 – 16.00

Funder Fælleskasse Andelskasse

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf.: 86 81 15 44
www.funder.faelleskasse.dk
E-mail: funder.faelleskasse@mail.dk
Åbningstid:
Tirsdag kl. 10.00 – 12.30
Torsdag kl. 15.30 – 17.30

Folkesparekassen, Silkeborg

Herningvej 37, Postboks 169,
8600 Silkeborg
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Tlf.: 86 81 16 11/Fax: 86 81 13 75
Åbningstid:
mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen, Odense

Kronprinsensgade 7 B,
5000 Odense C
Tlf.: 66 11 22 31/Fax: 65 91 62 31
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparekassen Aarhus

Frederiks Alle 43, 8000 Aarhus
Tlf. 86 13 51 00/ Fax 86 18 03 08
www.folkesparekassen.dk
E-mail:
info@folkesparekassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Andelskassen JAK Slagelse

Løvegade 63, 4200 Slagelse
Tlf.: 58 50 47 70 / Fax: 58 50 12 57
www.ajak.dk
E-mail: info@ajak.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 12.00 – 16.00
Tirs-, ons- og fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 18.00

Brenderup Andelskasse afd. Andelskassen JAK Slagelse

Brenderupvej 12, 5464 Brenderup
Tlf./Fax: 64 44 13 64
www.ajak.dk/brenderupafdeling
E-mail: andelskassen@jak-brenderup.dk
Åbningstid:
Torsdag kl. 18.30 – 19.30

Morsø Andelskasse afd.

Andelskassen JAK Slagelse

Jernbanegade 9, 7900 Nykøbing Mors
Tlf. 97 71 01 44. Fax. 97 71 01 64
www.ajak.dk/morsafdeling
E-mail: morsoe@andelskassen-jak.dk
Åbningstid:
Mandag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Tirsdag lukket
Torsdag kl. 12.30 – 16.30
Fredag kl. 12.30 – 14.30
Telefonerne er lukket om fredagen, men der
kan lægges besked, så ringer vi tilbage.

Thisted Andelskasse afd.

Andelskassen JAK Slagelse

Frederiksgade 6, 7700 Thisted
Tlf.: 97 91 04 44 / fax 97 92 57 44
www.ajak.dk/thistedafdeling
E-mail: thisted-andelskasse@mail.dk
Åbningstid:
Mandag og onsdag 10.00 – 12.00
Tirsdag og torsdag 11.00 – 17.00

Foreningen af JAK pengeinstitutter

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81 / fax 86 81 13 75
E-mail: andelskasseforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

www.jak.dk

Besøg JAK på Internettet

På "www.jak.dk" kan du få en lang række oplysninger om Landsforeningen JAK og regionerne samt om JAK pengeinstitutterne. Nedenfor bringes et uddrag fra en af siderne.

Landsforeningen JAK er talerøret over for offentligheden om bevægelsens langsigtede mål: Gennemførelse af det danske folks økonomiske frigørelse ved oprettelse af en rentefri samfundsbank. Landsforeningen udgiver JAK bladet, der stiller tidens økonomiske problemer under debat og anviser nye veje og midler til at løse problemerne.

JAK regionerne varetager på det lokale plan »markedsføringen« af Landsforeningens ideer om det rentefri samfund og støtter det til enhver tid værende praktiske arbejde.

JAK andelskasserne er pengeinstitutter, der inden for den danske lovgivnings rammer er et skridt på vejen mod det rentefri samfund. JAK andelskassernes væsentligste virke er en

»rentefri afdeling«, hvor rentefri indlån giver mulighed for rentefri udlån (til dækning af andelskassens omkostninger betales et administrations-bidrag, typisk 4-5% om året).

JAK kan ikke løse denne store opgave alene.

Vi indbyder derfor til en dialog med andre bevægelser, foreninger og organisationer – ligesom JAK opfordrer ethvert menneske til at overveje, om der er brug for tanker om økonomisk og menneskelig frigørelse.

JAK viser een vej og indbyder til samarbejde herom.

Medlemskab af Landsforeningen JAK. Abonnement på JAK bladet

Landsforeningen JAK. – for menneskelig og økonomisk frigørelse – ikke ved vold – ikke ved kunstgreb – men ved jævn sund fornuft.

Undertegnede ønsker at tegne medlemskab af Landsforeningen JAK og/eller abonnement på JAK bladet:

Sæt kryds ved det ønskede

- ☐ kr 400,00 for medlemskab af Landsforeningen JAK, incl. JAK. bladet
- ☐ kr 225,00 for medlemskab af Landsforeningen JAK, excl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for pensionister, incl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for studerende, incl. JAK bladet
- ☐ kr 200,00 for abonnement på JAK bladet uden medlemskab

Navn

Adresse

Postnr. og by

Dato

